

Univerzita Karlova v Praze  
Pedagogická fakulta  
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**Dějiny na známce. Poštovní známky Československa, Maďarska, Polska  
a Rakouska v meziválečném období**

History on Stamps. Postage Stamps of Czechoslovakia, Hungary, Poland and  
Austria in the Interwar Period

**Jana Dvořáková**

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.  
Studijní program: Specializace v pedagogice  
Studijní obor: B ČJ – D

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Dějiny na známce. Poštovní známky Československa, Maďarska, Polska a Rakouska v meziválečném období“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 7. 2015

.....  
podpis

Ráda bych poděkovala PhDr. Jiřímu Hnilicovi, Ph.D. za jeho cenné rady, vstřícnost a čas, který mé práci věnoval. Také bych chtěla poděkovat svému otci za jeho odborné rady z oboru filatelie a oběma svým rodičům za jejich podporu během celého mého studia.

## **ANOTACE**

Tato práce se zabývá meziválečnými poštovními známkami Československa, Maďarska, Polska, a Rakouska. Jejím cílem je zjistit a porovnat, jak na nich jmenované nástupnické státy Rakouska-Uherska samy sebe prezentovaly, na které aspekty své minulosti i přítomnosti kladly důraz a do jaké míry známky využívaly ke své propagaci. Práce se opírá o ikonografické prameny, tedy samotné poštovní známky. Klíčovým pramenem k československým známkám byly věstníky ministerstva pošt a telegrafů z let 1919–1938. Práce obsahuje také vyobrazení některých popisovaných známek.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

poštovní známka, meziválečné období, Československo, Maďarsko, Polsko, Rakousko

## **ANNOTATION**

This theses deals with interwar postage stamps of Czechoslovakia, Poland, Hungary and Austria. Its aim is to explore and compare how the mentioned successor states of Austria-Hungary presented themselves on these stamps, what aspects of their history and presence they emphasized and to what extent they used the stamps for propagation. The theses is based on iconographic sources, i.e. the stamps themselves. The key source for the Czechoslovakian stamps were the bulletins of the Ministry of Post and Telegraphs from 1919–1938. The theses also contains images of some of the described stamps.

## **KEYWORDS**

postal stamps, interwar period, Czechoslovakia, Hungary, Poland, Austria

## Obsah

1	Úvod.....	6
2	Historie poštovníctví a vznik poštovních známek.....	8
3	Státníci a stát .....	12
3.1	Státníci .....	12
3.2	Výročí vzniku státu a alegorie .....	21
3.3	Státní symboly .....	25
4	Historické události a osobnosti .....	30
4.1	Historické události .....	30
4.2	Osobnosti a výročí s nimi spojená .....	34
4.3	Shrnutí.....	41
5	Aktuální události .....	51
6	Památky, krajiny a ostatní náměty .....	61
6.1	Památky a krajiny .....	61
6.2	Ostatní náměty .....	64
7	Závěr.....	69
8	Seznam použitých informačních zdrojů .....	71
8.1	Prameny .....	71
8.2	Katalogy známek .....	71
8.3	Literatura.....	71
8.4	Internetové zdroje .....	74
9	Seznam vyobrazených známek .....	76

# 1 Úvod

Poštovní známky původně vznikly jako doklad o zaplacení poštovního, a tak nám poskytují zejména informace o cenách za poštovní služby, o měnách států a o inflacích či hyperinflacích, k nimž v minulosti docházelo. Vzhledem k tomu, že však měl v evropských zemích na vydávání známek monopol stát, začaly být tyto ceniny postupem času využívány též k propagačním účelům. Proto se z nich můžeme dozvědět například také to, na které historické i současné osobnosti a události kladly jednotlivé země v určitých obdobích důraz.

Cílem této práce je analyzovat meziválečné známky Československa, Maďarska, Polska a Rakouska a zjistit a porovnat, jak tyto státy samy sebe prostřednictvím známkové tvorby prezentovaly, jak prezentovaly svou minulost a přítomnost a do jaké míry vůbec známky k propagaci využívaly. Důvodem, proč jsme vybrali právě tyto čtyři země, je především to, že se jednalo o středoevropské nástupnické státy Rakouska-Uherska, tedy o státy, které se po roce 1918 vydaly svou vlastní cestou, ale které zároveň spojovala společná minulost. Ze všech čtyř zemí je v práci o něco větší pozornost věnována Československu.

V první kapitole práce stručně představíme dějiny poštovníctví, vznik poštovních známek a jejich postupnou diferenciaci podle způsobu užití. V následujících čtyřech kapitolách se již budeme věnovat jednotlivým zkoumaným známám, které jsme rozdělili do několika kategorií podle jejich námětů. Nejdříve se zaměříme na známky s meziválečnými státníky, známky oslavující výročí vzniku států a známky se státními symboly. V další kapitole se budeme zabývat známkami s historickou tematikou. Nejprve popíšeme příležitostné známky připomínající události, jakými bylo například zakládání univerzit či vítězství v boji s Turky, a poté zmíníme známky nesoucí portréty významných osob a emise vydávané k výročím, jež byly s osobnostmi spjaty. V páté kapitole uvedeme známky, které reagovaly na tehdejší aktuální události, a v poslední kapitole představíme známky s obrazy pamětihodností a krajín a známky ostatní. Vyobrazení některých popisovaných známek bude pro větší přehlednost řazeno hned za jednotlivé kapitoly.

Jako československé meziválečné známky jsou v práci označovány známky, které vyšly v období mezi vyhlášením republiky (28. října 1918) a vyhlášením protektorátu Čechy a Morava (16. března 1939). V případě Maďarska považujeme za meziválečné známky emise vydané mezi rokem 1919 a začátkem druhé světové války (1. září 1939). Tímto dnem

končí také meziválečná známková tvorba Polska, jejíž počátek však klademe až do roku 1920, kdy vyšly první známky platné pro celé polské území. Meziválečné známky Rakouska jsou pak vymezeny rokem 1919 a 12. březnem 1938 (připojení Rakouska k Německu).

Práce se opírá především o ikonografické prameny, tedy o samotné známky, jejichž vyobrazení a popis můžeme nalézt ve filatelistických katalozích. Všechny čtyři porovnávané státy sice vydávají národní katalogy se známkami daného státu, ty se však svým pojetím od sebe odlišují, a proto bylo nutné vybrat jeden nadnárodní typ katalogu, v němž by byly známky tříděné a uváděné podle jednotných kritérií. Zvolili jsme německé katalogy Michel, které jsou ve střední Evropě nejpoužívanější a které jsou většinou filatelistů považovány za nejpřesnější a nejpřehlednější. Klíčovým pramenem k československým známkám byly věstníky ministerstva pošt a telegrafů z let 1919–1938, jež jsou uloženy v Poštovním muzeu v Praze. Kromě toho jsme pracovali i s meziválečnými vydáními časopisu *Český filatelista*.

Základní literaturou k československým známkám je několikasvazková edice *Monografie československých známek*, která v případě dílů týkajících se první republiky (Díl 1–3) vychází i ze straších publikací.<sup>1</sup> Literatura zabývající se známkami je však většinou zaměřena na jejich popis známek z filatelistického hlediska (věnuje se například způsobu tisku, zoubkování známek či výrobním vadám), a proto jsme z ní čerpali pouze okrajově. Ze sekundární literatury byly pro práci důležitější publikace věnující se dějinám porovnávaných států<sup>2</sup> a knihy či studie o jednotlivých osobnostech a událostech, které se na známkách objevovaly.

---

<sup>1</sup> Ervín HIRSCH – Jaroslav FRANĚK, *Československé známky*, Praha 1935. Ervín HIRSCH, *Třicet let československé poštovní známky: 1918 – 1948: Umělci čs. známek*, Praha 1949.

<sup>2</sup> László KONTLER, *Dějiny Maďarska*, Praha 2001. Marcell KOSMAN, *Dějiny Polska*, Praha 2011. Václav VEBER a kol., *Dějiny Rakouska*, Praha 2002.

## 2 Historie poštovníctví a vznik poštovních známek

Organizované systémy doručování psaných zpráv se začaly vyvíjet již ve starověku. Zajišťovaly spojení mezi centry a okrajovými částmi rozlehlých říší, čímž umožňovaly jejich jednotou správu. Obzvlášť propracovaný systém fungoval v Persii za vlády krále Kýra II. Velikého (559–530 př. n. l.). Ten nechal podél silnic vybudovat síť poštovních stanic, které sloužily jak k výměně koní, tak jako ubytovací a občerstvovací zařízení pro posly.<sup>3</sup> Tento způsob organizace dopravy zpráv převzaly od Persie další starověké státy a prostřednictvím ptolemaiovského Egypta se dostal i do Říma.

Římská státní pošta, nazývaná „cursus publicus“, vznikla za vlády císaře Augusta (27 př. n. l.–14 n. l.) a postupně dosáhla úrovně, jaká ani několik století po rozpadu říše neměla obdoby. Její základ tvořily stejně jako v Persii poštovní stanice. Zatímco menší z nich, tzv. mutationes, sloužily pouze k výměně koní, větší stanice, tzv. mansiones, poskytovaly cestujícím také občerstvení a ubytování. Mezi dvěma velkými stanicemi se vždy nacházelo pět až osm stanic malých. Tento systém, který se stal vzorem i pro novověkou poštu, však mohl využívat pouze císař, osoby z jeho okolí, státní úředníci a vojevůdci. Ostatní lidé dostávali povolení k jejímu užití jen výjimečně.

Po pádu římského impéria začalo jeho poštovní zřízení upadat, až nakonec zaniklo úplně. Ve středověku neexistoval žádný jednotný způsob doručování zpráv, který by organizoval stát. Univerzity, kláštery, města, cechy i další instituce se musely spoléhat na své soukromé posly. Vlastními jízdními a pěšími kurýry disponovali také panovníci, jejichž záležitosti někdy vyřizovala diplomatická poselstva. Přepřavu zpráv a zásilek osob z nižší vrstvy společnosti pak většinou zajišťovali potulní mniši, kupci či studenti.

Ke zdokonalování poštovních služeb přispěl i rozvoj obchodu a z toho plynoucí potřeba spojení mezi důležitými evropskými městy. V roce 1305 byla benátskými obchodníky založena kurýrní společnost a od poloviny téhož století začaly podobné spolky vznikat také v dalších italských městech. Poselské služby nabízeli v Benátské republice i členové rodiny Tassů, později známí jako Thurn-Taxisové, kteří začali v 15. a v 16. století budovat z pověření Habsburků jednotný poštovní systém též mimo italské území. Postupně

---

<sup>3</sup> František ŠVARC, *Svět filatelie*, Praha 1982, s. 9–10.



propojili téměř celou západní a střední Evropu<sup>4</sup> a místo občasných spojů zavedli na mnoha místech spoje pravidelné. První takové pravidelné spojení mezi Prahou a Vídní bylo zřízeno v roce 1527.<sup>5</sup>

Zpočátku sloužila pošta v habsburské monarchii pouze pro účely státní správy, a tak paralelně s ní fungovala též soukromá poselská zřízení. Státní úředníci měli přísně zakázáno přepravovat osobní dopisy, ale velmi často toto nařízení porušovali, protože doručování soukromé korespondence pro ně představovalo vítaný přivýdělek. Zákaz byl zrušen v polovině 16. století císařem Maxmiliánem II., a tak mohla pošta začít oficiálně sloužit i širší veřejnosti.<sup>6</sup>

Roku 1628 byl úřad nejvyššího dvorského poštmistra pro české, rakouské a uherské země dědičně udělen Janu Kryštofu Paarovi, což zaručovalo jemu a jeho potomkům nejen velký vliv na provoz pošty, ale také značné zisky. O většinu svých privilegií však Paarové přišli v roce 1722, kdy pošta přešla částečně pod správu státu. Už tehdy došlo k několika změnám a v realizaci reforem se pokračovalo i po úplném zestátnění pošty v roce 1743. Tyto reformy měly monarchii zajistit co největší výnos z poskytování poštovních služeb, a proto bylo v první řadě nezbytné zpoplatnit přepravu soukromé korespondence, jejíž objem od začátku 18. století neustále narůstal. Pro maximalizaci zisků bylo navíc nutné definitivně eliminovat soukromá poselská zřízení, která představovala pro státní poštu konkurenci. Z tohoto důvodu se stát snažil o vybudování co nejhustší poštovní sítě, díky které by byly zásilkové služby dostupné všem. Monopolní postavení státní pošty v oblasti přepravy zásilek a osob však bylo uzákoněno až v roce 1837.

Se zavedením poštovního v roce 1722 souvisela také potřeba stanovit metodu, jakou bude vypočítávána jeho cena. Ta závisela jak na hmotnosti zásilky, tak na vzdálenosti, do které měla být doručena. Výše poplatků se ale mezi lety 1722 až 1817 neustále měnila a ke změnám docházelo i ve způsobu platby. Od roku 1722 fungoval systém tzv. polovičního porta, což znamenalo, že polovinu poštovního hradil odesílatel a druhou polovinu adresát.

---

<sup>4</sup> Thurn-taxiská pošta nepůsobila v Anglii a ve Francii.

<sup>5</sup> Pavel ČTVRTNÍK – Jan GALUŠKA – Patricia TOŠNEROVÁ, *Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Liberec 2008, s. 8–21.

<sup>6</sup> *Tamtéž*, 26–27.

Roku 1750 bylo uzákoněno, že poštovné platí buď pouze odesílatel, nebo pouze příjemce. O rok později se však pošta vrátila zpět k polovičnímu portu a tato metoda platby zůstala závazná až do roku 1817, kdy si mohli lidé vybrat, zda budou platit při podání zásilky, při jejím doručení nebo polovičním portem.<sup>7</sup>

S podobně složitými výpočty poštovních tarifů se potýkaly mnohé další evropské země. Navíc přibývaly stížnosti na příliš vysoké ceny a problémy působil i systém platby příjemci. S plánem na řešení této situace přišel v lednu 1837 Brit Rowland Hill. Ten vydal brožuru s názvem *Poštovní reforma; její důležitost a uskutečnitelnost (Post Office Reform; Its Importance and Practicability)*, v níž navrhl zavést jednotný poplatek ve výši jedné pence za dopis, který není těžší než půl unce. Vzdálenost, kam měl být dopis doručen, neměla mít tedy na cenu poštovného vliv. Hill zároveň doporučil, aby bylo poštovné hrazeno předem a aby se jako doklad o jeho zaplacení používaly zvláštní nálepky – poštovní známky.

První poštovní známky vstoupily ve Velké Británii oficiálně v platnost 6. května 1840. Černá známka neboli Black Penny měla hodnotu jedné pence a modrá měla hodnotu dvou pencí. Na obou z nich byl vyobrazen portrét královny Viktorie z profilu. Známky musely být tištěny technikou, která co nejvíce komplikovala jejich případné padělání. Aby jedna známka nemohla být používána opakovaně, byla znehodnocována poštovním razítkem. Zprvu mělo toto razítko červenou barvu, ale vzhledem k tomu, že ho bylo možné bez problému smýt, se brzy přistoupilo k barvě černé.<sup>8</sup>

Poštovní známky se zanedlouho začaly šířit světem. V roce 1843 byly zavedeny ve švýcarských kantonech Curych a Ženeva a také v Brazílii. V roce 1845 se připojila Basilej a o dva roky později i Spojené státy americké a Mauricius. Postupně se přidávaly další a další státy. Rakousko vydalo své první poštovní známky 1. července 1850, ale nepřevzalo jednotné poštovné bez ohledu na vzdálenost. To zavedlo až v roce 1866.<sup>9</sup>

Všechny známky vydané v počátcích známkové tvorby určitého státu sloužily výhradně jako doklad o zaplacení poštovného, a proto jsou označovány jako výplatní.

---

<sup>7</sup> *Tamtéž*, s. 36–41.

<sup>8</sup> F. Švarc, *Svět filatelie*, s. 18–23.

<sup>9</sup> *Tamtéž*, s. 25–26.

Takové známky většinou vycházely a dodnes vycházejí ve velkých nákladech a v celých sériích.

Postupem času se začaly známky diferencovat podle účelu jejich použití. Vznikly tak známky příležitostné, dříve též nazývané pamětní, které připomínaly významná výročí a sloužily i k propagaci umění a kultury. Zejména po druhé světové válce došlo k takovému rozmachu tohoto typu známek, že v některých státech byly vydávány více než výplatní.

Mezi příležitostné známky se počítají také známky příplatkové, které se prodávají nad nominální hodnotu jednotlivých známek. Finanční částka, která je vybrána navíc, slouží k předem určeným, většinou dobročinným účelům.

Dalším zvláštním druhem výplatních známek se počátkem dvacátého století staly známky letecké, které sloužily k zaplacení leteckého příplatku, případně i celého poštovního letecké zásilky. S rozvojem letecké dopravy zejména po druhé světové válce však ztratily tyto známky svoje opodstatnění. Některé státy přesto dodnes známky jako letecké označují.

Snaha poštovních správ o ještě větší zatraktivnění jejich produktů vedla také k vytváření tzv. aršíků. Aršík je speciální tiskový list většinou malého nebo menšího formátu, který obsahuje jednu či více známek, někdy i různých nominálních hodnot.

Vedle výše zmíněných typů známek existují ještě známky doplatní, které slouží jako potvrzení o vybrání peněz za zásilky nedostatečně vyplacené odesilatelem, a též známky služební, které se používají pro placení poštovního buď poštou samotnou, nebo organizacemi státní správy, které mají tuto výsadu podle předpisů dané země. Dnes už se nepoužívají známky novinové, které sloužily pro vyplacení poštovního za dodání novin či časopisů.<sup>10</sup>

---

<sup>10</sup> *Tamtéž*, s. 69–77.

### 3 Státníci a stát

#### 3.1 Státníci

Portréty tehdejších státníků lze nalézt na známkách všech čtyř porovnávaných zemí, jsou však mezi nimi rozdíly jak v celkovém množství samotných známek, tak v počtu vyobrazených osobností. Nejméně známkami s tímto námětem disponuje Maďarsko. Dohromady na osmi známkách se navíc objevuje pouze jediný politik, a tím je regent Miklós Horthy. První emise s pěti známkami byla vydána v březnu 1930 u příležitosti 10. výročí jeho vlády<sup>11</sup> (obr. 1), další tři známky pak vyšly v lednu 1938.<sup>12</sup> Kromě toho existuje ještě pět známek z listopadu 1919, které jsou také s Horthyho osobou spjaty, přestože na nich není přímo vyobrazen. Jedná se o přetištění již dříve vydaných známek nápisem, který upomínal na vjezd Horthyho vojenských jednotek do Budapešti.<sup>13</sup>

Ani Rakousko nezobrazovalo své státníky příliš často. Jejich portréty se nacházejí pouze na čtrnácti prvorepublikových známkách, na rozdíl od Maďarska na nich ale můžeme najít čtyři různé osobnosti. Na čtyřznámkové emisi z listopadu 1928,<sup>14</sup> která byla vytvořena k desátému výročí vzniku republiky, je portrét druhého spolkového prezidenta Michaela Hainische. Jeho nástupce a zároveň poslední meziválečný prezident Wilhelm Miklas je vyobrazen na šesti známkách vydaných v říjnu 1930.<sup>15</sup> Z politiků, kteří za první republiky zastávali úřad kancléře, se na známky dostali jen dva, oba navíc poprvé až po své smrti. V říjnu 1932 vyšla smuteční známka k úmrtí Ignaze Seipela<sup>16</sup> (obr. 2) a o dva roky později byla vydána emise s názvem *Zavraždění Engelberta Dollfusse*. Dollfuss se pak na známkách objevil ještě dvakrát, a to vždy na jedné známce v roce 1935 a 1936<sup>17</sup> (obr. 3)

Polsko a Československo naopak zobrazovalo své státníky mnohem častěji. Na polských známkách můžeme nalézt všechny tři prezidenty včetně první hlavy státu Gabriela

---

<sup>11</sup> Michel: *Europa-Katalog 2006. Band 1: Mitteleuropa (ohne Deutschland)*, Unterschleißheim 2006, s. 762 (Dále jen: Michel: *Mitteleuropa-Katalog*).

<sup>12</sup> *Tamtéž*, s. 766.

<sup>13</sup> *Tamtéž*, s. 757.

<sup>14</sup> *Tamtéž*, s. 120.

<sup>15</sup> *Tamtéž*, s. 121.

<sup>16</sup> *Tamtéž*, s. 122.

<sup>17</sup> *Tamtéž*, s. 124.

Narutowicze, který tento úřad zastával pouze necelý týden v roce 1922.<sup>18</sup> Jeho portrét byl umístěn spolu s portréty maršála Piłsudského, prezidenta Moścického a maršála Rydz-Śmigłyho na aršík, jenž vznikl k dvacátému výročí polské nezávislosti.<sup>19</sup> Druhý prezident Stanisław Wojciechowski je vyobrazen také jen na jedné známce, a to z října 1924.<sup>20</sup> Více prostoru dostal poslední meziválečný prezident Ignacy Mościcki, který se vedle již zmíněného jubilejního aršíku objevil na dalších osmi známkách. První jednoznámková emise s jeho portrétem vyšla v březnu 1927. O rok později vznikl k příležitosti výstavy známek ve Varšavě aršík, na němž je vedle Moścického též známka s podobiznou maršála Piłsudského. Obě tyto známky pak byly vydány v tomtéž měsíci samostatně jako výplatní.<sup>21</sup> Mościcki se také nachází na známce z roku 1935, která je součástí emise zachycující jinak především různé polské pamětihodnosti.<sup>22</sup> V červnu 1936 byla vydána známka připomínající desáté výročí jeho vlády a v září 1937 vznikl na paměť návštěvy Polska rumunským králem aršík sestávající ze čtyř totožných známek (ve stejné formě vyšly i známky s portrétem maršála Rydz-Śmigłyho a maršála Piłsudského). Emise čítající dvě výplatní známky s portrétem Moścického vyšla ještě také v únoru 1938.<sup>23</sup>

Z tehdejších státníků má na polských známkách nespornou převahu maršál Józef Piłsudski, jehož podobizna je zachycena na celkem osmnácti známkách. Tři známky ze tří různých emisí z let 1928 a 1931 se řadí mezi výplatní,<sup>24</sup> ostatní jsou příležitostné. V březnu 1927 vyšla jedna známka oslavující maršálovy šedesáté narozeniny,<sup>25</sup> o rok později vznikl již zmíněný aršík k výstavě známek ve Varšavě a portrét Piłsudského se vyskytuje i na dvou známkách z roku 1934, které připomínají dvacet let od vzniku polských legií.<sup>26</sup> Nejpočetnější emise s pěti smutečními známkami byla vydána v květnu 1935 čtyři dny po

---

<sup>18</sup> G. Narutowicz byl 16. prosince 1922 zavražděn. M. Kosman, *Dějiny Polska*, s. 266.

<sup>19</sup> Michel: *Europa-Katalog 2006/2007. Band 7: Osteuropa*, Unterschleißheim 2006, s. 73 (Dále jen: Michel: *Osteuropa-Katalog*).

<sup>20</sup> *Tamtéž*, s. 65.

<sup>21</sup> *Tamtéž*, s. 67.

<sup>22</sup> *Tamtéž*, s. 70.

<sup>23</sup> *Tamtéž*, s. 71.

<sup>24</sup> *Tamtéž*, s. 67–68.

<sup>25</sup> *Tamtéž*, s. 66.

<sup>26</sup> *Tamtéž*, s. 69.

maršálově smrti<sup>27</sup> a o devět dní později byl u příležitosti zřízení památníku nedaleko Krakova<sup>28</sup> na známku s legiemi z roku 1934 natištěn nápis „Kopiec Marszałka Piłsudskiego“.<sup>29</sup> Poté následovaly již zmiňovaný aršík k návštěvě rumunského krále a aršík k dvacátému výročí polské nezávislosti. K tomuto jubileu byla vydána ještě emise zachycující významné osobnosti a události polských dějin, v níž byla Piłsudskému věnována známka s nejvyšší hodnotou.<sup>30</sup> Celá maršálova postava obklopena pochodujícími vojenskými oddíly je pak vyobrazena na emisi ze srpna 1939 připomínající dvacáté páté výročí odchodu polských legií. Stejnou známku spolu s portrétem Piłsudského a Rydz-Śmigłyho si mohli lidé zakoupit také ve formě aršíku.<sup>31</sup>

Posledním polským státníkem, jehož tvář se v meziválečném období na známkách objevovala, je maršál Edward Rydz-Śmigły, nástupce Piłsudského ve funkci generálního inspektora ozbrojených sil.<sup>32</sup> Vedle tří již uvedených příležitostných známek (návštěva rumunského krále, dvacáté výročí získání nezávislosti a dvacáté páté výročí odchodu polských legií) se dočkal pouze jedné samostatné emise – dvě známky s jeho portrétem vyšly v roce 1937.<sup>33</sup>

Československé meziválečné známky zachycují na rozdíl od těch polských pouze dva státníky, a to navíc ve velmi nevyváženém poměru. Druhý československý prezident Edvard Beneš se nachází jen na dvou výplatních známkách z května 1936<sup>34</sup> a z dubna 1937.<sup>35</sup> Obě tyto známky patří do postupně vydávané emise s názvem *Portréty*, v níž se kromě Beneše objevil i Jan Amos Komenský, Milan Rastislav Štefánik a Tomáš Garrigue Masaryk.<sup>36</sup> Podobizna Beneše vyobrazená na druhé zmiňované známce pak vyšla v říjnu

---

<sup>27</sup> *Tamtéž*, s. 70.

<sup>28</sup> Heidi HEIN, *Der Piłsudski-Kult und seine Bedeutung für den polnischen Staat 1926–1939*, Marburg 2002, s. 182–187.

<sup>29</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 70.

<sup>30</sup> *Tamtéž*, s. 72.

<sup>31</sup> *Tamtéž*, s. 73.

<sup>32</sup> M. Kosman, *Dějiny Polska*, s. 293.

<sup>33</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 71.

<sup>34</sup> Ustanovení č. 25/1936, Věstník Ministerstva pošt a telegrafů (dále jen VMPT) č. 26/1936.

<sup>35</sup> Ustanovení č. 23/1937, VMPT č. 22/1937.

<sup>36</sup> Ustanovení č. 40/1935, VMPT č. 45/1935 (Masaryk). Ustanovení č. 25/1936, VMPT č. 26/1936 (Štefánik). Ustanovení č. 30/1936, VMPT č. 32/1936 (Komenský).

1937 ještě jednou, a to s přetiskem „B. I. T. 1937“ u příležitosti zasedání správní rady Mezinárodního úřadu práce v Praze.<sup>37</sup>

Kromě těchto tří známek se na zbývajících čtyřiceti třech známkách s tehdejšími státníky vyskytuje výhradně prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Známky s jeho portrétem byly pravidelně vydávány při příležitosti jeho kulatých a polokulatých narozenin. První dvě známky vyšly v roce 1920 (sedmdesáté narozeniny),<sup>38</sup> dalších sedm v roce 1925 (sedmdesáté páté narozeniny),<sup>39</sup> čtyři v roce 1930 (osmdesáté narozeniny)<sup>40</sup> a čtyři také o pět let později (osmdesáté páté narozeniny).<sup>41</sup> Na Masarykovo úmrtí v září 1937 reagovala poštovní správa vytvořením dvou smutečních známek<sup>42</sup> a v březnu následujícího roku, přesně v den prezidentových nedožitých osmdesátých osmých narozenin, byla vydána emise nazvaná *Dětem*, která je tvořena dvěma známkami a jedním aršíkem s reprodukcí Masarykova podpisu. Známky i aršík se prodávaly s příplatkem ve prospěch strádajících dětí a jejich námět představoval „*presidenta-Osvoboditele, jak k sobě pozdvihuje děvčátko v národním kroji*.“<sup>43</sup> Podobiznu první československé hlavy státu můžeme najít také na čtyřech známkách k pátému výročí vzniku republiky<sup>44</sup> a jedna jeho známka nechybí ani v emisi, která vyšla na oslavu deseti let samostatnosti.<sup>45</sup> Vedle toho se lidé mohli s Masarykovou tváří setkávat na sedmi výplatních známkách z let 1920,<sup>46</sup> 1926,<sup>47</sup> 1927<sup>48</sup> a 1930<sup>49</sup> a na již zmíněné známce z emise *Portréty*. Zámka s nominální hodnotou 125 haléřů z úplně první emise s Masarykovým portrétem byla navíc v prosinci 1920 přetisknuta a použita jako dobročinná známka ve prospěch Československého červeného kříže.<sup>50</sup> Přetisky byly později

---

<sup>37</sup> Ustanovení č. 59/1937, VMPT č. 50/1937.

<sup>38</sup> Zpráva č. 26, VMPT č. 7/1920.

<sup>39</sup> Ustanovení č. 16, VMPT č. 10/1925.

<sup>40</sup> Ustanovení č. 6/1930, VMPT č. 8/1930.

<sup>41</sup> Ustanovení č. 8/1935, VMPT č. 9/1935.

<sup>42</sup> Ustanovení č. 57/1937, VMPT č. 48/1937.

<sup>43</sup> Ustanovení č. 22/1938, VMPT č. 12/1938.

<sup>44</sup> Ustanovení č. 74, VMPT č. 62/1923.

<sup>45</sup> Ustanovení č. 80, VMPT č. 40/1928.

<sup>46</sup> Zpráva č. 83, VMPT č. 25/1920.

<sup>47</sup> Ustanovení č. 67, VMPT č. 32/1926.

<sup>48</sup> Ustanovení č. 101, VMPT č. 50/1927.

<sup>49</sup> Ustanovení č. 62/1929, VMPT č. 63/1929.

<sup>50</sup> Ustanovení č. 75, VMPT č. 57/1920.

opatřeny i známky z emise k pátému výročí vzniku republiky. Poprvé byly tři z nich znovu vydány s nápisem „CONGRES OLYMP. INTERNAT. PRAHA 1925“ v květnu 1925 při příležitosti konání Mezinárodního olympijského kongresu v Praze.<sup>51</sup> V červnu 1926 pak vyšly všechny čtyři známky ještě jednou, tentokrát s přetiskem „VIII. SLET VŠESOKOLSKÝ PRAHA 1926“.<sup>52</sup>

Zaměříme se nyní na jednoho státníka z každé ze čtyř porovnávaných zemí, který byl na meziválečných známkách svého státu zobrazován nejčastěji. V případě Rakouska se jednalo o Engelberta Dollfusse – křesťansko-sociálního politika, jenž se stal v květnu 1932 rakouským spolkovým kancléřem. V březnu 1933 se rozešel parlament a vláda začala podle zmocňovacího zákona vládnout bez tohoto orgánu. Z Rakouska se tak stala autoritativní diktatura v čele s Dollfussem, který v září téhož roku vyhlásil „*nastolení fašistického režimu se zvláštními rakouskými prvky*“.<sup>53</sup> 25. července 1934 byl však při nezdařeném pokusu o nacistický puč zavražděn, což šokovalo jak rakouskou, tak mezinárodní veřejnost.<sup>54</sup> V následujících letech se pak začal budovat Dollfussův kult, v jehož rámci byl tento kancléř dokonce prezentován jako mučedník.<sup>55</sup> Tento kult ale v březnu 1938 ukončil, stejně jako před pěti lety Dollfussův život, nacismus.<sup>56</sup>

Z maďarských státníků se na známkách objevoval pouze viceadmirál Miklós Horthy. Ten byl jako vrchní velitel rakousko-uherského válečného loďstva relativně známý už během první světové války, mnohem známějším se ale stal v období Maďarské republiky rad poté, co byl v létě 1919 jmenován nejvyšším velitelem kontrarevoluční Národní armády. Když pak vjel v jejím čele v listopadu téhož roku triumfálně do Budapešti a nahradil tak ustupující rumunské okupační jednotky, které se o tři měsíce dříve zasadily o pád

---

<sup>51</sup> Ustanovení č. 49, VMPT č. 27/1925.

<sup>52</sup> Ustanovení č. 48, VMPT č. 24/1926.

<sup>53</sup> V. Veber a kol., *Dějiny Rakouska*, s. 517.

<sup>54</sup> *Tamtéž*, s. 513–525.

<sup>55</sup> Susanne FRÖHLICH, *Engelbert Dollfuß (1892–1934)* [online], Österreichisches Staatsarchiv [citováno dne 10. 1. 2015]. Dostupné z: [http://www.oesta.gv.at/site/cob\\_\\_56068/currentpage\\_\\_0/6644/default.aspx](http://www.oesta.gv.at/site/cob__56068/currentpage__0/6644/default.aspx).

<sup>56</sup> Wolfgang BAHR, *Rakouské pohřebiště padlých v Neufünfhausu: Od padlých revoluce 1848 ke kultu spolkových kancléřů*, in: *Paměť míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace*, Milan Hlavačka – Antonie Marès – Magdaléna Pokorná (eds.), Praha 2011, s. 320.



komunistické vlády,<sup>57</sup> začal se rychle šířit jeho obraz zachránce vlasti. Dne 1. března 1920 byl zvolen regentem Maďarského království a tento úřad zastával až do roku 1944.

Ačkoliv byl Horthyho režim po druhé světové válce hodnocen a charakterizován různě a ani dodnes nepanuje v tomto směru jednoznačná shoda,<sup>58</sup> je nesporné, že měl Horthy v meziválečném období značnou autoritu a vedle již zmíněného zachránce vlasti začal být vnímán také jako její budovatel. Slavily se jak Horthyho svátek a narozeniny (především ty šedesáté v roce 1928 a sedmdesáté v roce 1938), tak výročí regentské volby a vjezdu Národní armády do Budapešti. Připomínaly se i jeho vojenské úspěchy a jedním z vrcholů jeho kultu se stal únor 1930, kdy byl přijat zákon o „*nehynoucích zásluhách pana Miklóse Horthyho ve funkci regenta*“.<sup>59</sup>

Polské meziválečné politice i známkové tvorbě dominoval Józef Piłsudski, jenž byl jakožto vůdčí osobnost Polské socialistické strany politicky aktivní již před první světovou válkou. Velkou měrou se podílel na boji za nezávislost a angažoval se hlavně při organizování polských bojových oddílů, které se staly jádrem budoucích polských legií. Jeho význam výrazně vzrostl v listopadu 1912, kdy byl Prozatímní komisí konfederovaných stran zvolen vrchním velitelem Polských ozbrojených sil. 3. srpna 1914 utvořil z důstojníků tzv. kádrovou kompanii, která 6. srpna 1914 překročila haličsko-ruské hranice. Během první světové války byl Piłsudski vrchním velitelem první brigády polské legie a po jejím ukončení zastával v rodícím se obnoveném Polsku funkci náčelníka státu a vrchního velitele vojska, a to až do prosince 1922. Poté odešel na odpočinek, ale nespokojenost s poměry v politice ho v roce 1926 donutila k tzv. květnovému převratu, po němž se stal neformální hlavou autoritativního sanačního režimu, ministrem vojenství a později také generálním inspektorem ozbrojených sil. Tyto funkce zastával až do své smrti 12. května 1935.<sup>60</sup>

---

<sup>57</sup> L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 313–315.

<sup>58</sup> V současnosti je nejčastěji označován jako „*přechod mezi demokratickými parlamentními režimy a antiparlamentními totalitními politickými systémy*.“ Eva IRMANOVÁ, *Horthy a jeho doba – proměny hodnocení*, Český časopis historický 1, 2011, s. 31.

<sup>59</sup> *Tamtéž*, s. 15–43.

<sup>60</sup> István KOVÁCS, *Piłsudski... Katyň... Solidarita...: klíčové pojmy polských dějin 20. století*, Brno 2010, s. 18–88.

Přestože byl jeho kult oficiálně vytvářen až po květnovém převratu, získal si Piłsudski popularitu už za války.<sup>61</sup> Legionáři první brigády mu říkali Děda a „*opředli svého vrchního velitele téměř kultovní úctou*.“<sup>62</sup> V období mezi válkami se o něm pak mluvilo nejen jako o stvořiteli polské armády, vítězném vůdci národa a budovateli znovuzrozeného Polska, ale také jako o velkém učiteli národa, největším Polákovi dějin, otci vlasti či symbolu Polska.<sup>63</sup> K posílení jeho kultu přispělo i propůjčení titulu Prvního maršála Polska v listopadu 1920.<sup>64</sup> Mezi dny, kdy probíhaly oslavy spojené s osobou Piłsudského, se řadil 19. březen (svátek Piłsudského),<sup>65</sup> 6. srpen (odchod kádrové kompanie) a 11. listopad (vznik státu).<sup>66</sup> Od roku 1936 až do začátku druhé světové války byl 12. květen (den, kdy Piłsudski zemřel) dnem státního smutku.<sup>67</sup>

V období československé první republiky byl jednoznačně nejvýraznější osobností Tomáš Garrigue Masaryk. Před první světovou válkou přednášel filozofii na pražské univerzitě, věnoval se vědecké a publicistické činnosti a působil i v politice. Přestože měl již na konci devadesátých let 19. století početnou skupinu stoupenců, kvůli boji proti pravosti rukopisů Královédvorského a Zelenohorského a kvůli vynucení revize procesu s nespravedlivě odsouzeným Židem Hilsnerem se často setkával s odporem a nenávistí. Po vypuknutí války odešel do emigrace a začal pracovat na vzniku samostatného československého státu. Při diplomatických jednáních mu velkou měrou pomáhaly i úspěchy československých legií, které začal organizovat v létě 1917 v Rusku. Po vyhlášení Československa se stal jeho prvním prezidentem a tento úřad zastával až do své abdikace v prosinci 1935. Zemřel 14. září 1937.

Zatímco před rokem 1914 byl tedy Masaryk národem vnímán převážně negativně, při návratu do vlasti vítaly „Prezidenta-Osvoboditele“ davy jásajících lidí.<sup>68</sup> V následujících letech došlo stejně jako v případě Horthyho a Piłsudského k formování Masarykova kultu.

---

<sup>61</sup> H. Hein, *Der Piłsudski-kult*, s. 3.

<sup>62</sup> M. Kosman, *Dějiny Polska*, s. 34.

<sup>63</sup> H. Hein, *Der Piłsudski-kult*, s. 272–290.

<sup>64</sup> *Tamtéž*, s. 52.

<sup>65</sup> Piłsudského svátek byl poprvé slaven jeho legionáři už v roce 1915. *Tamtéž*, s. 47.

<sup>66</sup> *Tamtéž*, s. 217.

<sup>67</sup> *Tamtéž*, s. 257.

<sup>68</sup> Stanislav POLÁK, *Tomáš Garrigue Masaryk*, Praha 1990, s. 16–40.

Některé aspekty, mezi něž patřily například prezidentovy všudypřítomné portréty, jeho polovojskový oděv či okázalé vyjížděky na koni, navazovaly na kult císaře Františka Josefa I. z období habsburské monarchie.<sup>69</sup> Obrovskou autoritou byl Masaryk nejen pro legionáře, které ve svých projevech často oslovoval „hoši“,<sup>70</sup> ale úctu a lásku mu především během jeho četných cest po Československu projevovalo i velké množství obyvatel, mezi nimiž se ujalo oslovení „tatiček Masaryk“, původně používané legionáři v Rusku.<sup>71</sup> Kromě jiného byly také pořádány jak spontánní, tak organizované oslavy prezidentových narozenin<sup>72</sup> a při příležitosti jeho osmdesátého jubilea přijalo Národní shromáždění zákon znějící „T. G. Masaryk se zasloužil o stát“.<sup>73</sup>

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že kolem Dollfusse, Horthyho, Piłsudského i Masaryka byl v meziválečném období pěstován kult, u posledních tří jmenovaných navíc v určitých směrech podobný.<sup>74</sup> Vraťme se nyní zpět k zobrazování těchto čtyř státníků na známkách. Heidi Hein, autorka disertační práce o kultu Piłsudského, uvádí, že „*čím je autorita osoby stylizované do symbolu větší, tím častěji ji můžeme na nositelích tohoto symbolu najít*“.<sup>75</sup> Především na příkladu Dollfusse a Horthyho je však vidět, že toto tvrzení v případě známek tak jednoznačně neplatí. Pokud bychom měli vyvozovat závěry o postavení těchto dvou politiků pouze na základě známkové tvorby, nemohla by být v souvislosti s jejich osobami, obzvláště v porovnání s Masarykem, o žádné autoritě či dokonce kultu ani řeč. Proto je nutné přistupovat ke známkám ne jako ke spolehlivému indikátoru existence či velikosti určitého kultu, ale spíše jako k jednomu z prostředků jeho

---

<sup>69</sup> Matěj KOTALÍK, *Panovnický kult a kontinuita monarchismu v období první Československé republiky*, in: 19. století v nás: modely, instituce a reprezentace, které přetrvaly, Milan Řepa (ed.), Praha 2008, s. 286–291.

<sup>70</sup> Ivan ŠEDIVÝ, *T. G. Masaryk: zrozen k mýtu* [online], Dějiny a současnost 2007 [citováno dne: 14. 2. 2015]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2007/1/t-g-masaryk-zrozen-k-mytu/>.

<sup>71</sup> S. Polák, *Tomáš Garrigue Masaryk*, s. 37–41.

<sup>72</sup> Jaromír DOLEŽAL, *Ohlasy Masarykových osmdesátin*, Praha 1931.

<sup>73</sup> S. Polák, *Tomáš Garrigue Masaryk*, s. 38.

<sup>74</sup> V případě Horthyho a Masaryka se jednalo hlavně o oslavy jejich narozenin a přijetí zákona o zásluhách. Piłsudski a Horthy byli zase vnímáni jako budovatelé státu. Podobnost mezi Piłsudským a Masarykem pak můžeme spatřovat především v autoritě, kterou vzbuzovali mezi legionáři, a v oslovení „děda“ v případě Piłsudského a „tatiček“ v případě Masaryka. Je však třeba zdůraznit, že Masaryk byl na rozdíl od Horthyho a Piłsudského demokratickým státníkem.

<sup>75</sup> „*Je höher die Autorität einer Person ist, die zum Symbol stilisiert wird, desto häufiger ist sie auf Symbolträger zu finden.*“ (přel. J. Dvořáková). H. Hein, *Der Piłsudski-kult*, s. 165.

šíření. Počet známek s jednotlivými státníky tak ukazuje především to, do jaké míry byla známková tvorba k jejich propagaci využívána. Bezsporně nejvíce propagandistické jsou v tomto ohledu československé známky, následují známky polské a pak s odstupem známky maďarské a rakouské.

Z množství známek věnovaných určitému představiteli státu ale můžeme vyvodit, jaké měl postavení v porovnání s ostatními státníky ve své zemi. Například skutečnost, že se Piłsudski vyskytuje na více známkách než Mościcki, naznačuje, že měl v Polsku v období sanačního režimu větší autoritu než oficiální hlava státu.

Důležitý je rovněž způsob zobrazování státníků a příležitosti, při kterých byly známky s jejich portréty vydávány. První rakouská známka s Dollfussem upozorňovala na kancléřovu vraždu a další dvě známky vyšly přesně v den prvního a druhého výročí této události, což dokazuje, jak významnou roli hrála v Dollfussově kultu právě jeho „mučednická smrt“. Zajímavé srovnání se nám nabízí v případě Piłsudského a Masaryka. Piłsudski se na všech známkách objevuje zásadně ve vojenském oděvu a velmi často v souvislosti s legiemi. Vedle známek k dvacátému výročí vzniku polských legií a dvacátému pátému výročí odchodu kádrové kompanie (obr. 4) je to patrné i na známce oslavující maršálovy šedesáté narozeniny, na které je jeho portrét umístěn mezi dvěma bílými orlicemi<sup>76</sup> (obr. 5) a také na známce vydané k dvacátému výročí republiky, kde jsou za Piłsudským kromě praporu s bílou orlicí vyobrazeny ještě tři tanky (obr. 6). Masaryk se oproti tomu na známkách nikdy společně s legiemi nevyskytuje, ačkoliv stál stejně jako Piłsudski u jejich zrodu a sám sebe prezentoval jako „prvního legionáře“.<sup>77</sup> Pouze na dvou známkách vytvořených k příležitosti jeho osmdesátých narozenin a na známce z emise *Portréty* je vyobrazen v tzv. „čapce masaryčce“, která připomínala čepice, jež nosili legionáři v Rusku (obr. 7). Československá poštovní správa místo toho kladla důraz hlavně na Masarykova životní jubilea (obr. 8), a to nejen vydáváním známek. 7. 3. 1925, tedy v den prezidentových sedmdesátých pátých narozenin, byly na větších poštovních úřadech oráženy „podané zásilky doporučené a podle možnosti a po přání obecnstva (filatelistů) i listovní

---

<sup>76</sup> Bílou orlici měli ve znaku již příslušníci kádrové kompanie. I. Kovács, *Piłsudski... Katyń... Solidarita...*, s. 33.

<sup>77</sup> I. Šedivý, *T. G. Masaryk*, [citováno dne: 17. 2. 2015].

*zásilký obyčejné (dopisnice a psaní) místním a denním razítkem červenou barvou*<sup>78</sup> místo obvyklé černé (obr. 10). Hlavní poštovní úřady v sídlech poštovních ředitelství ten den ještě používaly zvláštní příležitostné razítko.<sup>79</sup> Stejným způsobem se postupovalo i v roce 1930<sup>80</sup> a také v roce 1935, kdy bylo navíc na poštovním úřadě Praha 10 Hrad razítkováno zlatou barvou<sup>81</sup> (obr. 11). Známká Masaryka s dítětem v náručí, jež posilovala obraz prvního československého prezidenta jako laskavého „tatíčka“, je pak naprosto unikátní záležitostí jak v kontextu československých známek, tak ve srovnání s meziválečnými známkami ostatních tří států (obr. 9).

### 3.2 Výročí vzniku státu a alegorie

*„Poštovní známky vnikají do všech míst naší vlasti i do všech zemí světa, a jsou tedy nejvýše způsobilé k tomu propagovati doma i v cizině oslavu jubilea našeho státu“*, napsal před vydáním známek k pátému výročí republiky pražský Klub českých filatelistů v dopise adresovaném Ministerstvu pošt a telegrafů.<sup>82</sup> Československá poštovní správa využila tohoto propagačního potenciálu známek už v říjnu 1919, kdy k prvnímu výročí samostatnosti vznikla emise čítající šest známek. Na třech z nich je zachycen dvouocasý lev trhající okovy, za nímž je datum 28. X. 1918 (obr. 12), a na zbylých třech je vyobrazena matka republika s dítětem. Tyto známky sloužily kromě upomínky na vznik republiky také dobročinným účelům, jelikož výtěžek z jejich prodeje byl určen sirotkům po československých legionářích (známky jsou proto známé spíše pod názvem legionářské).<sup>83</sup> Již zmíněné páté výročí oslavilo Československo v roce 1923 čtyřmi známkami s podobiznou prezidenta Masaryka.<sup>84</sup> Stejně jako v případě legionářských známek se jednalo zároveň o známky dobročinné a z tohoto důvodu byly prodávány za dvojnásobek nominální hodnoty, což si vysloužilo kritiku ve

---

<sup>78</sup> Ustanovení č. 16, VMPT č. 10/1925.

<sup>79</sup> *Tamtéž*.

<sup>80</sup> Ustanovení č. 6/1930, VMPT č. 8/1930.

<sup>81</sup> Ustanovení č. 8/1935, VMPT č. 9/1935.

<sup>82</sup> *Různé zprávy*, Český filatelista 13, 1923, s. 216–217.

<sup>83</sup> Jan KARÁSEK (ed.), *Monografie československých známek. Díl 2. Legionářské 1919 – hospodářství a věda 1923*, Praha 1971, s. 7–12.

<sup>84</sup> Ustanovení č. 74, VMPT č. 62/1923.

filatelistických kruzích. Známký totiž měly kvůli vysoké ceně špatný odbyt, a nemohly tudíž dostatečně plnit svou propagandistickou funkci.<sup>85</sup> Nejpočetnější emise deseti známek vyšla při příležitosti desátého jubilea v roce 1928. Zatímco známka s druhou nejvyšší hodnotou nese opět portrét prvního československého prezidenta, námětem zbylých známek se staly obrazy ze všech pěti zemí tvořících Československo. Jedná se o telefonní centrálu v Praze, zámek Hluboká a pražské Staroměstské náměstí reprezentující Čechy, Velehrad a katedrálu svatého Petra a Pavla v Brně zastupující Moravu, zámek Hradec u Opavy ze Slezska, radnici v Levoči a Vysoké Tatry představující Slovensko a dřevěný kostelík v Jasini v Podkarpatské Rusi.<sup>86</sup> Tyto známky byly prodávány bez příplatku a díky tomu a díky jejich vzhledu a kvalitnímu grafickému provedení se jim v časopise *Český filatelista* dostalo velmi kladného hodnocení.<sup>87</sup> Také na říjen 1938 byly k dvacátému výročí republiky připravovány dvě nové příležitostné známky, na nichž je zobrazena sedící žena (alegorie republiky), která drží v levé ruce holubici míru, v pravé ruce vavřínovou ratolest a nohy má zahalené československou vlajkou. Po jejím levém boku je umístěn malostranský kostel svatého Mikuláše a napravo Chrám svatého Víta (obr. 13). V důsledku událostí způsobených podpisem mnichovské dohody ale bylo vydání této emise posunuto na 15. prosinec a její původní účel, tedy připomenutí výročí vzniku republiky, byl změněn na připomenutí dvacátého výročí zhotovení první československé známky. Na aršíku, jenž se prodával s osmikorunovým příplatkem určeným na pomoc pro uprchlíky z odstoupených pohraničních území, však pod známkou zůstal nápis 1918<sup>28</sup>/X 1938.<sup>88</sup>

Na první a poslední emisi k výročí Československa se objevuje jeden způsob vyobrazení námětu, který na meziválečných známkách Maďarska a Polska nenajdeme, a tím je zobrazení republiky prostřednictvím alegorie. Ta byla kromě zmíněných jubilejních známek použita ještě na jedenácti výplatních známkách postupně vydávaných v letech 1920 až 1922. Emise s názvem *Osvobozená republika* zachycuje klečící ženu, která trhá řetěz,

---

<sup>85</sup> *Různé zprávy*, Český filatelista 14, 1923, s. 232n.

<sup>86</sup> Ustanovení č. 80, VMPT č. 40/1928.

<sup>87</sup> *Na okraj jubilejních známek*, Český filatelista 11, 1928, s. 169.

<sup>88</sup> Jan KARÁSEK – František ŽAMPACH – Jaroslav PAPOUŠEK, *Monografie československých známek. Díl 3. Výplatní známky 1923–1939*, Praha 1979, s. 309–310.

jímž měla spoutané ruce<sup>89</sup> (obr. 14). Kresba od Vratislava Huga Brunnera vyhrála první cenu již v soutěži o návrh na legionářské známky v roce 1919, ale v té době nebyla použita a v upravené podobě vyšla právě až v této emisi.<sup>90</sup> Ne všude se však setkala s nadšením a pochopením. Negativně se o ní vyjádřil například anglický filatelista Frederick J. Melville, který napsal: „*Na první známce (30 haléřové) zamýšlel umělec patrně znázornit mladý národ, přetrhávající svá pouta; skutečně je také přetřhl, avšak výraz obličeje nesvědčí tomu, že by byl proto šťastnější.*“<sup>91</sup> Známky se nelíbily ani redaktorům časopisu *Český filatelista* a podle jejich tvrzení ani většině ostatních filatelistů a širší veřejnosti, která dala ženě posměšnou přezdívku „Fráňa“.<sup>92</sup>

Rovněž Polsko si připomínalo obnovení svého státu prostřednictvím známek. V listopadu 1933 byla k jeho patnáctému výročí vydána jedna známka s vyobrazením „Kříže nezávislosti“<sup>93</sup> – vyznamenáním udělovaným od roku 1930 za zásluhy v boji za nezávislost<sup>94</sup> (obr. 15). V mnohem větší míře bylo oslaveno dvacáté jubileum republiky. K této příležitosti byla vytvořena emise prezentující na třinácti známkách významné postavy a události polských dějin od desátého do dvacátého století.<sup>95</sup> Vedle toho vznikl ještě aršík s portréty čtyř meziválečných státníků (Józefa Piłsudského, Gabriela Narutowicze, Ignacyho Moścického a Edward Rydz-Śmiglyho), na němž byl uveden nápis 1918 – 11. XI – 1938.<sup>96</sup>

V listopadu 1928 oslavilo své první kulaté výročí i Rakousko, a to vydáním čtyř dobročinných známek s portrétem prezidenta Michaela Hainische.<sup>97</sup> Kromě těchto jediných

---

<sup>89</sup> Zpráva č. 83, VMPT č. 25/1920. Ustanovení č. 45, VMPT č. 38/1920. Ustanovení č. 27, VMPT č. 23/1922.

<sup>90</sup> *Různé zprávy*, Český filatelista 7, 1919, s. 90n.

<sup>91</sup> *Ministerstvu pošt k lask. povšimnutí*, Český filatelista 12, 1920, s. 185.

<sup>92</sup> *Tamtéž*, s. 186.

<sup>93</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 69.

<sup>94</sup> M. B. B. BISKUPSKI, *Independence Day: Myth, Symbol, and the Creation of Modern Poland*, Oxford 2012, s. 78.

<sup>95</sup> Král Boleslav Chrabrý, král Kazimír III. Veliký, královna Hedvika a král Vladislav II. Jagello, král Kazimír IV. Jagellonský, uznání Lublinské unie vytvořené Zikmundem II. Augustem, král Štěpán Báthory, vojevůdce Stanisław Żółkiewski a Jan Karol Chodkiewicz, král Jan III. Sobieski vjíždí do Vídně (1683), ústava 3. května 1791, generálové Jan Henryk Dąbrowski, Tadeusz Kościuszko a Józef Poniatowski, listopadové povstání 1830/31, bojovník za svobodu Romauld Traugutt během lednového povstání 1863, maršál Józef Piłsudski. *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 72.

<sup>96</sup> *Tamtéž*, s. 73.

<sup>97</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 120.

jubilejních známek můžeme v rakouské prvorepublikové známkové tvorbě, stejně jako v té československé, najít jednu emisi s alegoricky vyjádřeným námětem. Na šesti výplatních známkách, jež postupně vycházely mezi lety 1919 až 1920, je zobrazen muž sázející mladou rostlinu, která symbolizuje nově se rodící republiku<sup>98</sup> (obr. 16).

Jediným státem, který za celé meziválečné období nevydal k výročí svého vzniku ani jednu známku, je Maďarsko.

Prostřednictvím známek si tedy nejčastěji a nejvíce připomínalo svůj vznik Československo. Alegorie lva trhajícího okovy a osvobozené republiky navíc korespondovaly s tehdejšími vnímání bývalého Rakouska-Uherska jako vězení, z něhož se český národ po třech letech utrpení konečně osvobodil.<sup>99</sup> I tentokrát lze proto konstatovat, že československé známky byly ze známek všech čtyř porovnávaných zemí nejvíce propagandistické. Po nich následovaly známky polské. K propagaci byla využita zejména emise k dvacátému výročí republiky, kde byly zobrazované osobnosti a události vybrány tak, aby zdůrazňovaly kontinuitu polské státnosti trvající již od desátého století. Meziválečné Polsko totiž chápalo a prezentovalo samo sebe nikoliv jako stát nově vzniklý, ale jako stát obnovený.<sup>100</sup>

S těmito československými a polskými známkami kontrastuje jen velmi nenápadné připomenutí desátého výročí vzniku republiky na známkách Rakouska a naprostá absence jubilejních známek v Maďarsku. Na straně jedné zde tedy máme Československo a Polsko, které byly po první světové válce řazeny mezi vítězné státy a rozpadem Rakouska-Uherska získaly vytouženou samostatnost, na straně druhé stojí Rakousko a Maďarsko, jež patřily do tábora poražených a v důsledku mírových smluv přišly o rozsáhlá území a značné procento obyvatel. Nabízí se tak vysvětlení, že připomínání či opomíjení výročí vzniku státu na známkách reflektovalo postoj, který jednotlivé země zaujímaly k poválečnému uspořádání

---

<sup>98</sup> *Tamtéž*, s. 114.

<sup>99</sup> „Rozbili jsme svá pouta, dopěli jsme písni otroka do poslední sloky a ode dneška je naší písní hymnus svobody! Vyšli jsme z třistaletého žaláře, který se kolem nás sesul v trosky a přišli jsme mořem krve a slzí do země zaslíbené, země české, která dnes, dne 28. října stává se opravdu slavným, vlastním, naším domovem.“ *Dvacátý osmý říjen v Praze*, *Národní listy* č. 117, 29. 10. 1918, s. 1.

<sup>100</sup> Michal KUBÁT, *Vývoj a proměny státního zřízení Polska ve 20. století: institucionálně politická studie*, Praha 2006, s. 78.



Evropy. Zejména Maďarsko se totiž po celé meziválečné období nedokázalo se ztrátou velké části historických Uher smířit a také pro občany Rakouska představovaly výsledky mírových jednání katastrofu.<sup>101</sup> Je však nutné zmínit, že již v roce 1919 ustanovilo rakouské Národní shromáždění 12. listopad (den vyhlášení republiky) státním svátkem, tudíž se výročí vzniku státu slavilo více, než by se pouze na základě známkové tvorby mohlo zdát. Tento svátek byl ale považován především za svátek sociální demokracie a dělnictva, a tak se s ním mnohé vrstvy tehdejší společnosti neztotožňovaly. Navíc byl v roce 1934 zrušen.<sup>102</sup>

### 3.3 Státní symboly

Oficiální státní symboly jsou důležitými identifikačními atributy každého suverénního státu, a proto se i ony objevovaly a dodnes objevují na poštovních známkách. Ze všech čtyř porovnávaných zemí je můžeme nejčastěji najít na meziválečné známkové tvorbě Polska. To použilo bílou orlici ze svého státního znaku na celkem padesáti sedmi výplatních známkách vydaných v sedmi různých emisích mezi lety 1920 až 1933.<sup>103</sup> Tři známky z prvních dvou emisí byly navíc v roce 1923 přetištěny hodnotami deset, dvacet a sto tisíc a ukazují tak, stejně jako deset známek z roku 1924, které stály od deseti tisíc do dvou milionů polských marek,<sup>104</sup> hyperinflaci, s níž se v té době muselo Polsko potýkat.

V Rakousku vyšlo v letech 1919 až 1920 ve třech různých emisích dvacet jedna známek s rakouskou orlicí.<sup>105</sup> Dvě z nich pak byly v září 1920 opatřeny nápisem „Kärnten Abstimmung“<sup>106</sup> v reakci na lidové hlasování, v němž se rozhodovalo, zda zůstanou Korutany součástí Rakouska.<sup>107</sup>

---

<sup>101</sup> V. Veber a kol., *Dějiny Rakouska*, s. 475–476. L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 316–318.

<sup>102</sup> Gustav SPANN, *Der österreichische Nationalfeiertag*, in: *Der Kampf um das Gedächtnis: öffentliche Gedenktage in Mitteleuropa*, Emil Brix – Hannes Stekl (eds.), Wien 1997, s. 145–146.

<sup>103</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 63–65, 68.

<sup>104</sup> *Tamtéž*, s. 65.

<sup>105</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 114–115.

<sup>106</sup> *Tamtéž*, s. 116.

<sup>107</sup> Hans-Jürgen KÖPPEL, *Politik auf Briefmarken: 130 Jahre Propaganda auf Postwertzeichen*, Düsseldorf 1971, s. 134.

Maďarsko si jako státní symbol pro své známky zvolilo jednu z královských insignií, a to svatoštěpánskou korunu. Ta měla v maďarském národním povědomí zvláštní postavení, protože byla vnímána jako symbol státu a moci<sup>108</sup> a také jako symbol jednotného uherského národa.<sup>109</sup> Poprvé se stala námětem šesti výplatních známek v roce 1926. Stejně známky, jen s pozměněnou kresbou, pak vyšly znovu o dva roky později a tři známky z obou těchto emisí se s přetiskem nové hodnoty dostaly do oběhu ještě jednou v roce 1931 a jednou v roce 1932.<sup>110</sup> Dále se koruna objevila na jedné příležitostné známce, která byla vydána v roce 1938 v rámci emise připomínající devítisté výročí úmrtí svatého Štěpána,<sup>111</sup> a poté na sedmi výplatních známkách z roku 1939, jež byly součástí emise s názvem *Církev v Maďarsku*.<sup>112</sup>

Z československých symbolů byl pro výplatní známky vybrán střední státní znak. Čtyři známky s tímto námětem byly vydány v roce 1929<sup>113</sup> a o dva roky později je doplnily další dvě známky se stejnou kresbou.<sup>114</sup> Kromě toho můžeme mezi prvorepublikovými známkami nalézt dvě příležitostné známky z roku 1934, které připomínají sté výročí vzniku hymny „Kde domov můj?“.<sup>115</sup>

---

<sup>108</sup> Eva FRIMMOVÁ, *Uhorská koruna: navrátený symbol štátnosti*, in: Paměť míst, událostí a osobností, s. 188.

<sup>109</sup> *Tamtéž*, s. 204.

<sup>110</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 761–763.

<sup>111</sup> *Tamtéž*, s. 765n.

<sup>112</sup> *Tamtéž*, s. 768.

<sup>113</sup> Ustanovení č. 10/1929, VMPT č. 13/1929.

<sup>114</sup> Ustanovení č. 6/1931, VMPT č. 6/1931.

<sup>115</sup> Ustanovení č. 63/1934, VMPT č. 50/1934.

## Maďarsko



Obr. 1 – Miklós Horthy  
(1930)

## Rakousko



Obr. 2 – Ignaz Seipel  
(1932)



Obr. 3 – Engelbert Dollfuss  
(1936)

## Polsko



Obr. 4 – Odchod kádrové  
kompanie (1939)



Obr. 5 – 60. narozeniny  
Jozefa Piłsudského (1927)



Obr. 6 – Jozef Piłsudski,  
dvacáté výročí republiky  
(1938)

## Československo



Obr. 7 – Tomáš G. Masaryk  
v „čapce masaryčce“ (1935)



Obr. 8 – 80. narozeniny  
Tomáše G. Masaryka  
(1930)



Obr. 9 – Tomáš G. Masaryk  
s dítětem v náručí (1938)



Obr. 10 – Dopis orazítkováný červeným razítkem (1930)



Obr. 11 – Dopis orazítkováný zlatým příležitostným razítkem (1935)



## Československo



Obr. 12 – Lev trhající okovy (1919)



Obr. 13 – Dvacáté výročí první čs. známky (1938)



Obr. 14 – Osvobozená republika (1920)

## Polsko



Obr. 15 – Kříž nezávislosti (1933)

## Rakousko



Obr. 16 – Muž sázející rostlinu - alegorie (1919)

## 4 Historické události a osobnosti

V této části práce se zaměříme na známky, které připomínaly významné historické události a osobnosti. Nebudeme se však již zabývat známkami s meziválečnými státníky a známkami vytvořenými k příležitosti výročí vzniku států, jimž byla věnována předchozí kapitola. Pouze v případě Polska se podíváme na jednotlivé náměty známek k dvacátému jubileu republiky.

### 4.1 Historické události

Nejvíce historických událostí můžeme nalézt na známkách Polska. V roce 1930 vyšly čtyři známky připomínající sto let od neúspěšného listopadového povstání proti carskému Rusku<sup>116</sup> (obr. 17) a na stejnou událost upozornila i jedna známka z emise k dvacátému výročí republiky.<sup>117</sup> Na všech pěti známkách jsou zachyceny postavy účastníků povstání.

Na začátku roku 1933 byla k příležitosti sedmistého výročí založení města Toruň vytvořena jedna známka s pohledem na toruňskou radnici.<sup>118</sup> Tentýž rok si Polsko připomnělo dvě stě padesát let od osvobození Vídně, kdy spojeneckému křesťanskému vojsku, které v září 1683 porazilo osmanské Turky obléhající město, velel polský král Jan III. Sobieski.<sup>119</sup> Ten je také zobrazen na jediné známce emise, která byla zhotovena podle obrazu Jana Matejka. Můžeme na ní najít polského krále, jak předává zprávu o vítězství mnichovi, jenž ji má doručit papeži<sup>120</sup> (obr. 18). Vjezd Jana III. do osvobozené Vídně je pak vyobrazen na jedné známce z emise k dvacátému výročí republiky (obr. 19).

Historické události připomíná i dalších pět známek této emise. Jedná se o založení hnězdenského arcibiskupství knížetem Boleslavem I. Chrabrým v roce 1000 (obr. 20), založení univerzity v Krakově králem Karlem III. Velikým v roce 1364, dále vytvoření lublinské unie roku 1569 a vyhlášení *Ústavy 3. května* v roce 1791 (obr. 21). Zámka

---

<sup>116</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 68.

<sup>117</sup> *Tamtéž*, s. 72.

<sup>118</sup> *Tamtéž*, s. 69.

<sup>119</sup> V. Veber a kol., *Dějiny Rakouska*, s. 291.

<sup>120</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 69.

s druhou nejvyšší hodnotou z této emise pak připomíná neúspěšné protiruské lednové povstání z let 1863 až 1864 a zobrazuje Romualda Traugutta,<sup>121</sup> který se stal na podzim 1863 povstaleckým diktátorem<sup>122</sup> (obr. 22). Do kategorie známek s náměty z polské minulosti samozřejmě patří i emise k dvacátému výročí vzniku polských legií a k dvacátému pátému výročí odchodu kádrové kompanie, které byly zmíněny již v souvislosti s Józefem Piłsudským.

Od výše popsaných příležitostných známek se svým zaměřením liší známka z roku 1938, jež byla vydána na památku stého padesátého výročí ratifikace *Ústavy Spojených států amerických*. Pojítka mezi Polskem a Spojenými státy zde představoval Polák Tadeusz Kościuszko, který se účastnil americké války za nezávislost.<sup>123</sup> Na známce můžeme kromě Kościuszka vidět i Thomase Paina, prvního amerického prezidenta George Washingtona a newyorskou sochu Svobody<sup>124</sup> (obr. 23).

Československo si prostřednictvím známek připomnělo celkem osm historických událostí. V roce 1933 se poštovní správa zúčastnila „*celostátních oslav jedenáctistého výročí založení prvního křesťanského kostela knížetem Pribinou v Nitře*“.<sup>125</sup> Vyдалa tehdy dvě pamětní známky s nitranským hradem a biskupským chrámem zachyceným z dvou různých pohledů.<sup>126</sup> Další dvě známky vyšly v roce 1934, a to na paměť stého výročí vzniku české hymny. Předlohou pro obě známky se stala kresba Josefa Mánesa vyjadřující „*symbolicky krásu české země a působivost písně »Kde domov můj?« na český lid*“<sup>127</sup> (obr. 24). K té samé příležitosti byl vytvořen i aršík obsahující kromě patnácti stejných známek také notový zápis a slova k první sloce hymny.<sup>128</sup>

Zbývajících šest událostí se vztahuje k československým legiím a jejich působení během první světové války. V roce 1934 byla vydána emise k oslavě „*dvacátého výročí*

---

<sup>121</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 72.

<sup>122</sup> M. Kosman, *Dějiny Polska*, s. 234.

<sup>123</sup> *Tamtéž*, s. 198.

<sup>124</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 71.

<sup>125</sup> Ustanovení č. 46/1933, VMPT č. 26/1933.

<sup>126</sup> *Tamtéž*.

<sup>127</sup> Ustanovení č. 63/1934, VMPT č. 50/1934.

<sup>128</sup> *Tamtéž*.

vzniku československé branné moci“<sup>129</sup> připomínající vznik České družiny v Rusku a vznik roty Nazdar ve Francii. Na prvních dvou známkách, které byly zhotoveny podle autentických fotografií, je vyobrazena slavnostní přísaha České družiny včetně posvěcení jejího praporu v Kyjevě (obr. 25) a slavnostní přísaha roty Nazdar v Bayonne. Na další známce je zachycen praporečník Jaroslav Heyduk s praporem České družiny (obr. 26) a na známce s nejvyšší hodnotou jsou zobrazeny postavy tří československých dobrovolníků.<sup>130</sup>

V roce 1935 vyšly dvě známky na paměť dvacátého výročí bitvy u Arrasu, jejichž předlohou se stal pomník padlých vojáků roty Nazdar od Jaroslava Hrušky<sup>131</sup> (obr. 27) a v československé známkové tvorbě nechybí ani dvě známky vytvořené roku 1937 na oslavu dvacátého výročí bitvy u Zborova. Můžeme na nich vidět tři legionáře a celkově má motiv známek vyjadřovat „*odhodlanost, bratrství a obětavost*“<sup>132</sup> (obr. 28).

Dvacet let od bojů československých legií na frontách první světové války připomněla poštovní správa také v roce 1938, a to vydáním tří jednoznámkových emisí opět s vyobrazením postav legionářů. Znamka se dvěma legionáři z první emise upomíná na bitvu u Bachmače na Ukrajině<sup>133</sup> (obr. 29), druhá známka se třemi legionáři na bitvu u Vouziers ve Francii<sup>134</sup> (obr. 30) a poslední známka s vojákem u Doss Alto představuje československé jednotky v Itálii<sup>135</sup> (obr. 31). Kresby k posledním čtyřem jmenovaným emisím zhotovil akademický malíř a grafik Jindřich Vlček, který sám působil jako legionář v Rusku.<sup>136</sup> Za zmínku stojí také to, že v souvislosti se známkami vytvořenými k výročí vzniku československé branné moci vyšel poprvé ve speciální úpravě Věstník ministerstva pošt a telegrafů. Kromě strohého oznámení o vydání nových známek a základních informací o nich obsahoval i popis vzniku České družiny a roty Nazdar. Tato speciální úprava se následně týkala také ostatních legionářských známek a některých dalších emisí.

---

<sup>129</sup> Ustanovení č. 34/1934, VMPT č. 30/1934.

<sup>130</sup> *Tamtéž.*

<sup>131</sup> Ustanovení č. 16, VMPT č. 19/1935.

<sup>132</sup> Ustanovení č. 37/1937, VMPT č. 31/1937.

<sup>133</sup> Ustanovení č. 23/1938, VMPT č. 14/1938.

<sup>134</sup> Ustanovení č. 34/1938, VMPT č. 25/1938.

<sup>135</sup> Ustanovení č. 35/1938, VMPT č. 26/1938.

<sup>136</sup> Viz VMPT k jednotlivým emisím.



Na maďarských meziválečných známkách můžeme najít výročí celkem tři historických událostí. U příležitosti oslav třístého výročí založení Univerzity Pétera Pázmányho v Budapešti<sup>137</sup> vyšlo v roce šest známek. Na třech z nich je podobizna zakladatele univerzity kardinála Pétera Pázmányho, zbylé tři zachycují tohoto muže při podpisu zakládací listiny<sup>138</sup> (obr. 32). O rok později bylo vydáno pět známek připomínajících dvě stě padesát let ode dne, kdy armáda vedená vévodou Karlem Lotrinským dobyla Budín, čímž ho po sto čtyřiceti pěti letech osvobodila od Turků.<sup>139</sup> Na jednotlivých známkách můžeme vidět panorama Budína, anděla vznášejícího se nad městem (obr. 33), městský znak a bojujícího vojáka.<sup>140</sup> Emise z roku 1938 pak upomíná na čtyřsté výročí zřízení kolegia v Debrecínu, jež bylo předchůdcem tamější univerzity založené v roce 1912.<sup>141</sup> Námětem tří známek se stala budova univerzity, na jedné známce je zobrazena studentská hasičská posádka ze sedmnáctého století (obr. 34) a na posledních dvou známkách jsou portréty dvou rektorů z osmnáctého století.<sup>142</sup>

Také Rakousko využilo známky k připomenutí pouze tří událostí. Stejně jako Polsko vydalo v roce 1933 emisi na paměť dvoustého padesátého výročí porážky Turků obléhajících Vídeň. Zatímco na první známce je pohled na rakouské hlavní město s katedrálou svatého Štěpána, zbývajících pět známek zachycuje portréty osobností, které hrály při obraně města důležitou roli. Jedná se o papežského legáta a králova důvěrníka Marca d'Aviana, jenž poskytoval obráncům Vídně duchovní podporu, o vojenského velitele města hraběte Ernsta Rüdiger von Starhemberg, dále o již zmiňovaného polského krále Jana III. Sobieského a

---

<sup>137</sup> Univerzita byla založena v roce 1635 v Trnavě (na území dnešního Slovenska). V roce 1777 se přestěhovala do Budína a o sedm let později do Pešti. V roce 1950 byla přejmenována na Univerzitu Loránda Eötvöse a jméno tohoto významného maďarského fyzika nese dodnes. Oficiální stránky univerzity [citováno dne 3. 5. 2015] Dostupné z: [http://www.elte.hu/en/elte\\_brief\\_history](http://www.elte.hu/en/elte_brief_history).

<sup>138</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 764.

<sup>139</sup> L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 165n.

<sup>140</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 765.

<sup>141</sup> Oficiální stránky univerzity [citováno dne 7. 5. 2015] Dostupné z: <http://www.unideb.hu/portal/en/node/12620>.

<sup>142</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 767.

vévodu Karla V. Lotrinského (obr. 35), kteří se se svými vojsky osobně účastnili vítězné bitvy, a o vídeňského starostu Andrease Liebenberga.<sup>143</sup>

V roce 1937 oslavilo Rakousko sté výročí první plavby parníku z Vídně do Lince. Na všech třech známkách emise jsou zobrazeny parní lodě plující po Dunaji<sup>144</sup> (obr. 36). V listopadu téhož roku pak upozornilo i na pokrok v oblasti železniční dopravy, a to vydáním tří příležitostných známek s vyobrazením dvou parních (obr. 37) a jedné elektrické lokomotivy.<sup>145</sup> Připomnělo si tak sto let od zprovoznění prvního úseku Severní dráhy císaře Ferdinanda mezi městy Floridsdorf a Deutsch-Wagram.<sup>146</sup>

## 4.2 Osobnosti a výročí s nimi spojená

Zatímco si Rakousko historických událostí prostřednictvím známek připomnělo spolu s Maďarskem nejméně, počtem známek s portréty osobností naopak ostatní porovnávané státy převyšovalo. V meziválečném období vydalo v sedmi tematických emisích celkem čtyřicet šest známek, z nichž každá nesla podobiznu jednoho významného Rakušana či člověka, kterého Rakousko za Rakušana považovalo.<sup>147</sup> První emise z roku 1922 byla věnována hudebním skladatelům, a to Josephu Haydnovi, Wolfgangu Amadeu Mozartovi, Ludwigu van Beethovenovi, Franzu Schubertovi, Antonu Brucknerovi, Johannu Straussovi mladšímu a Hugo Wolfovi.<sup>148</sup> Dalších šest známek, tentokrát zachycujících rakouské spisovatele, vyšlo v roce 1931. Můžeme na nich nalézt Ferdinanda Raimunda, Franze Grillparzera, Johanna Nepomuka Nestroye, Adalberta Stiftera, Ludwiga Anzengruber a Petera Rosseggera.<sup>149</sup>

---

<sup>143</sup> *Tamtéž*, s. 122n.; V. Veber a kol., *Dějiny Rakouska*, s. 291.

<sup>144</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 126.

<sup>145</sup> *Tamtéž*, s. 127.

<sup>146</sup> Josef HONS a kol., *Čtení o Severní dráze Ferdinandově*, Praha 1990, s. 26.

<sup>147</sup> Otázka národnosti je problematická například u hudebního skladatele Ludwiga van Beethovena, který sice působil ve Vídni, ale pocházel z německého Bonnu. Heslo *Beethoven*, in: Ottův slovník naučný, Díl 3, Praha 1890, s. 610.

<sup>148</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 118.

<sup>149</sup> *Tamtéž*, s. 121.

V roce 1932 vznikla emise s názvem rakouští malíři, pro niž byli vybráni Ferdinand Georg Waldmüller, Moritz von Schwind, Rudolf von Alt, Hans Makart, Gustav Klimt a Albin Egger-Lienz.<sup>150</sup> Od prosince 1934 do prosince 1937 pak byla pravidelně vydávána jedna emise s osobnostmi ročně. Série z roku 1934 přinesla kromě portrétů architektů i vyobrazení některých jejich nejvýznamnější děl. S výjimkou Jakoba Prandtauera, tvůrce kláštera v Melku, byli všichni stavitelé spojováni především s Vídní. Jednalo se o Antonína Pilgrama, stavitele kazatelny v katedrále svatého Štěpána, Johanna Bernarda Fischera z Erlachu, architekta kostela svatého Karla Boromejského, Augusta Siccarda a Eduarda van der Nüllu, projektanty Státní opery, Heinricha von Ferstela, tvůrce votivního kostela na Ringstraße, a Otto Wagnera, autora soustavy stavidel regulujících průtok Dunajského kanálu ve čtvrti Nussdorf<sup>151</sup> (obr. 38).

Námětem další emise se stali rakouští vojevůdci – princ Evžen Savojský, polní maršál Laudon, vévoda Karel, polní maršál Radecký, viceadmirál Tagetthoff a polní maršál von Hötzen<sup>152</sup> a po nich následovala emise s rakouskými vynálezci a techniky. Jejich podobizny byly stejně jako v případě architektů doprovázeny díly, kterými se zapsali do historie. Na šesti známkách tak můžeme nalézt Josefa Ressela s lodním šroubem, Karla Rittera von Ghegu s jedním z viaduktů horské železniční dráhy Semmering, zbrojního technika Josefa Werndla se zadovkou, Carla Auera von Welsbacha s plynovou lampou, Roberta von Liebena se zesilující elektronkou a Viktora Kaplana s turbínou<sup>153</sup> (obr. 39).

V poslední a zároveň nejpočetnější emisi bylo představeno devět významných lékařů, konkrétně Gerhard van Swieten, Leopold Auenbrugger, Karel Rokytanský, Josef Škoda, Ferdinand von Hebra, Ferdinand Arlt, Josef Hyrtl, Theodor Billroth a Theodor Meynert.<sup>154</sup> Všechny výše zmíněné rakouské známky patřily mezi dobročinné, a proto se prodávaly s příplatkem a pouze v omezeném nákladu. Kromě nich vyšly v roce 1922 ještě čtyři letecké známky s podobiznou leteckého konstruktéra Wilhelma Kresse.<sup>155</sup>

---

<sup>150</sup> *Tamtéž*, s. 122.

<sup>151</sup> *Tamtéž*, s. 124.

<sup>152</sup> *Tamtéž*, s. 125.

<sup>153</sup> *Tamtéž*, s. 126.

<sup>154</sup> *Tamtéž*, s. 127.

<sup>155</sup> *Tamtéž*, s. 118.

Na maďarských meziválečných známkách se objevilo celkem 32 historických osobností. První emise byla jako jediná vydána ještě v období Maďarské republiky rad, což mělo vliv na výběr zobrazených osob. Znamky nesou portréty filozofa Karla Marxe, revolučního básníka Sándora Petöfiho, revolucionáře Ignáce Martinovicse, vůdce selského povstání Györgye Dószy a filozofa Friedricha Engelse.<sup>156</sup> Sándoru Petöfimu byla věnována jedna emise také v době království, a to při příležitosti stého výročí jeho narození. Na pěti známkách z roku 1923 můžeme vidět obraz básníkovy pomníku v Budapešti, jeho podobiznu, smrt na bitevním poli v roce 1849 a výjev z eposu *Bohatýr Jan*. Poslední známka série zachycuje Petöfiho přednášejícího vlasteneckou *Píseň národa*<sup>157</sup> (obr. 40). Stejně jubileum oslavilo Maďarsko o dva roku později i v případě spisovatele Móra Jókaiho vydáním tří známek s jeho portrétem.<sup>158</sup> Roku 1935 si čtyřmi portrétními známkami připomnělo dvě stě let od smrti sedmihradského knížete Františka II. Rákocziho, jenž vedl v letech 1703 až 1711 povstání proti Habsburkům.<sup>159</sup>

V roce 1932 vyšla emise výplatních známek s podobiznami dvanácti Maďarů, kteří se proslavili jak v oblasti umění a politiky, tak na poli vědy. Jednalo se o spisovatele Imreho Madácha a Jánose Arányho, lékaře Ignáce Semmelweise, fyzika Loránda Eötvöse, politiky Istvána Széchenyiho, Ference Deáka, Lajose Kossutha a Istvána Titzu, skladatele Ference Liszta, malíře Mihályho Munkácsyho, filologa Sándora Körösiho Csomu a matematika Farkase Bolyaie.<sup>160</sup> Tato série pak byla v roce 1937 doplněna ještě dalšími dvěma známkami s podobiznami básníka Ference Kölcseye, autora textu maďarské státní hymny, a básníka Mihályho Vörösmartyho.<sup>161</sup>

Nemalý prostor dostali na maďarských meziválečných známkách také světci. V roce 1930 vznikla na paměť devítistého výročí úmrtí svatého Imreho emise čtyř známek. Na první z nich je vyobrazen sám svatý Imre, následuje známka s jeho otcem králem Štěpánem I. Svatým a matkou Giselou Bavorskou, dále známka s králem Ladislavem I. Svatým a známka

---

<sup>156</sup> *Tamtéž*, s. 757.

<sup>157</sup> *Tamtéž*, s. 759.

<sup>158</sup> *Tamtéž*, s. 760.

<sup>159</sup> L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 168–171.

<sup>160</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 763.

<sup>161</sup> *Tamtéž*, s. 765.

s obrazem svatého Imreho a jeho vychovatele svatého Gerarda<sup>162</sup> (obr. 41). O dva roky později si Maďarsko čtyřmi známkami připomnělo sedm set let od smrti svaté Alžběty Durynské. Na dvou známkách se nachází Alžbětina podobizna podle malíře Alexandra von Liezen-Mayera a další dvě známky zachycují tuto světici, jak přikrývá kabátem chudé<sup>163</sup> (obr. 42). Svatý Štěpán, svatý Imre, svatý Ladislav a svatá Alžběta se také objevili spolu s biskupem Maurem a svatou Markétou Uherskou na aršíku z května 1938, který byl vytvořen při příležitosti konání třicátého čtvrtého mezinárodního eucharistického kongresu v Budapešti<sup>164</sup> (obr. 43).

Jednoznačně největší pozornost ze všech maďarských osobností však byla na meziválečných známkách věnována prvnímu uherskému králi svatému Štěpánovi. Kromě již zmíněných známek se s ním mohli lidé setkávat na šesti výplatních známkách z let 1928 a 1929.<sup>165</sup> Roku 1938, na nějž připadlo devítisté výročí světceva úmrtí a který byl vyhlášen rokem svatého Štěpána,<sup>166</sup> navíc vydala poštovní správa jednu sérii čtrnácti známek a dva aršíky. Na dvou známkách série je zobrazen opat Astrik, jak přebírá od papeže korunu pro svatého Štěpána, na dalších dvou je Štěpán prezentován jako zakladatel církve, čtyři známky zachycují samotného Štěpána, na dvou známkách je vyobrazen spolu se svatým Gerhardem při výuce svatého Imreho a na jedné známce můžeme vidět svatoštěpánskou korunu. Na dvou známkách je pak obraz svatého Štěpána zasvěcujícího Uhry svaté Panně Marii, která se jako patronka Maďarska rovněž objevila na jedné známce této série. Zatímco na první jubilejní aršík byla znovu použita jedna známka se svatým Štěpánem z výše zmíněné emise,<sup>167</sup> pro druhý aršík bylo zhotoveno sedm nových známek, na nichž je uherský král zpodobněn jako misionář, vítěz bitvy i soudce. Další známky zachycují královský dvůr, svatého Štěpána s rodinou a truchlící pozůstalé po jeho smrti (obr. 44). Na aršíku nechybí ani známka zobrazující svatého Štěpána s Pannou Marií, jež byla spolu se známkou

---

<sup>162</sup> *Tamtéž*, s. 762.

<sup>163</sup> *Tamtéž*, s. 763.

<sup>164</sup> *Tamtéž*, s. 766.

<sup>165</sup> *Tamtéž*, s. 761–762.

<sup>166</sup> Miroslav MICHELA, *Percepčia svätého Štefana na Slovensku v medzivojnovom období*, in: Paměť míst, událostí a osobností, s. 240.

<sup>167</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 765 – 766.

s obrazem vítězího Štěpána vydána ještě samostatně.<sup>168</sup> Poslední meziválečná známka se svatým Štěpánem vyšla v červenci 1939 v rámci emise nazvané *Církev v Maďarsku*,<sup>169</sup> jejíž součástí byla i známka s vyobrazením Panny Marie s Ježíškem. Panna Marie se jakožto maďarská patronka stala námětem i dalších sedmnácti známek z let 1921 až 1932.<sup>170</sup>

Polsko vydalo první tři známky s historickými osobnostmi v roce 1923 – dvě s podobiznou astronoma Mikuláše Koperníka na oslavu čtyř set padesáti let od jeho narození a jednu s portrétem spisovatele a teologa Stanisława Konarského připomínající stopadesáté výročí jeho úmrtí.<sup>171</sup> V následujících letech se na polských známkách objevilo dalších devatenáct významných osob. Oblast kultury reprezentoval hudební skladatel Fryderyk Chopin vyobrazený na jedné známce z roku 1927,<sup>172</sup> básník a dramatik Juliusz Słowacki, jehož podobizna byla umístěna na jednu známku vytvořenou téhož roku při příležitosti převozu jeho ostatků z Paříže do Krakova,<sup>173</sup> dále nositel Nobelovy ceny za literaturu Henryk Sienkiewicz zachycený na jedné známce vydané v roce 1928<sup>174</sup> a sochař a malíř Veit Stoss, jemuž byla roku 1933 na paměť čtyřstého výročí smrti věnována jedna známka s obrazem jím vytvořeného oltáře v kostele Panny Marie v Krakově<sup>175</sup> (obr. 45).

V roce 1927 se ve Varšavě konal IV. mezinárodní kongres vojenského zdravotnictví a lékárenství, a tak byly vydány tři známky s Karolem Kaczkowským, který působil během polského listopadového povstání jako lékař generálního štábu. Tohoto povstání se zúčastnil také generál Józef Bem, jehož ostatky byly v roce 1928 převezeny do jeho rodného města Tarnov, na což poštovní správa upozornila vytvořením jedné známky s jeho portrétem.<sup>176</sup> V roce 1930 pak vyšla jedna známka s polským králem Janem III. Sobieským (obr. 46) a o dva roky později si Polsko připomnělo dvousté výročí narození George Washingtona. Na jediné známce emise jsou vedle prvního amerického prezidenta vyobrazeni také dva Poláci,

---

<sup>168</sup> *Tamtéž*, s. 767.

<sup>169</sup> *Tamtéž*, s. 768.

<sup>170</sup> *Tamtéž*, s. 759–761, 763.

<sup>171</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 64.

<sup>172</sup> *Tamtéž*, s. 66.

<sup>173</sup> *Tamtéž*, s. 67.

<sup>174</sup> *Tamtéž*, s. 68.

<sup>175</sup> *Tamtéž*, s. 69.

<sup>176</sup> *Tamtéž*, s. 67.

kteří se spolu s ním účastnili americké války za nezávislost, a to Tadeusz Kościuszko a Kazimierz Pułaski<sup>177</sup> (obr. 47).

Zbývající osobnosti se na známky dostaly v rámci emise k dvacátému výročí polské republiky. Jednalo se o královnu Hedviku s králem Vladislavem II. Jagellem (obr. 48), krále Kazimíra IV. Jagellonského (obr. 49) a krále Štěpána Báthoryho. Na další známce byli zachyceni vojevůdci Stanisław Żółkiewski a Jan Karol Chodkiewicz (obr. 50) a jedna známka byla věnována třem generálům, Janu Henryku Dąbrowskému, Tadeuszi Kościuszkovi a Józefu Poniatowskému<sup>178</sup> (obr. 51), kteří veleli polským jednotkám během povstání v roce 1794.<sup>179</sup>

Nejnižší počet osobností můžeme nalézt na meziválečných známkách Československa. Roku 1929 bylo „na paměť tisícího výročí mučednické smrti svatého Václava, českého knížete,“<sup>180</sup> vydáno celkem pět známek. Na dvou z nich, zhotovených podle obrazu Mikoláše Alše, je svatý Václav na koni a na jedné známce podle obrazu Felixe Jeneweina zakládá svatovítský chrám. Celou sérii uzavírají dvě známky vytvořené podle obrazu Josefa Mánesa, na němž je zachycena Václavova smrt<sup>181</sup> (obr. 52). Další dva světci, Cyril a Metoděj, se na československých známkách objevili roku 1935, kdy vyšla emise „k počtě slovanských věrozvěstů a na paměť 1050. výročí smrti sv. Metoděje.“<sup>182</sup> Na všech třech známkách můžeme vidět svatého Cyrila v mnišském oděvu a svatého Metoděje v arcibiskupském rouchu<sup>183</sup> (obr. 53).

V roce 1932 oslavilo Československo sté výročí narození Miroslava Tyrše, zakladatele spolku Sokol, a to vydáním čtyř známek. Na dvou z nich je Tyrš vyobrazen „v sokolském kroji s čapkou“ (obr. 54) a na dalších dvou „v profilu v sokolském kroji bez čapky“.<sup>184</sup> O šest let později se na známky dostal i Tyršův spolupracovník a spoluzakladatel

---

<sup>177</sup> *Tamtéž*, s. 68.

<sup>178</sup> *Tamtéž*, s. 72.

<sup>179</sup> Miloš ŘEZNÍK, *Za naši a vaši svobodu: století polských povstání (1794–1864)*, Praha 2006, s. 129–130.

<sup>180</sup> Ustanovení č. 16/1929, VMPT č. 20/1929.

<sup>181</sup> *Tamtéž*.

<sup>182</sup> Ustanovení č. 30/1935, VMPT č. 30/1935.

<sup>183</sup> *Tamtéž*.

<sup>184</sup> Ustanovení č. 10/1932, VMPT č. 10/1932.

Sokola Jindřich Fügner. Jeho portrét byl umístěn na tři známky, jež vznikly k příležitosti konání desátého všesokolského sletu v Praze<sup>185</sup> (obr. 55).

Dále můžeme na československých prvorepublikových známkách najít výročí tři osobností, které se proslavily v oblasti umění. Roku 1934 uplynulo jak padesát let od smrti Bedřicha Smetany, tak třicet let od smrti Antonína Dvořáka, a proto byla každému z těchto dvou předních českých skladatelů věnována jedna známka s jejich podobiznou<sup>186</sup> (obr. 56, 57). V roce 1936 pak vyšly na paměť stého výročí úmrtí básníka Karla Hynka Máchy dvě známky, na nichž je vyobrazen Myslbekův pomník Máchy stojící na pražském Petříně<sup>187</sup> (obr. 58). Následující rok se na známkách objevila také jedna osobnost z oblasti vědy, a to Jan Evangelista Purkyně. Předlohou pro dvě známky, které byly vydány na oslavu stopadesátého výročí jeho narození, se stal reliéf od Otakara Španiela zachycující tvář tohoto významného vědce z profilu<sup>188</sup> (obr. 59).

Zatímco všechny výše uvedené známky jsou řazeny mezi známky příležitostné, čtyři známky z emise *Portréty*, které vyšly v letech 1935 až 1936, patří mezi výplatní. Kromě známek s prezidenty Benešem a Masarykem, o nichž bylo pojednáno již v předchozí kapitole, se na jedné známce nachází podobizna Jana Amose Komenského<sup>189</sup> a jedna známka je věnována generálu Milanu Rastislavu Štefánikovi.<sup>190</sup> Stejný portrét, který nese poslední zmíněná známka, můžeme nalézt i na příležitostné známce z roku 1935, jež byla vytvořena „*k poctě a na trvalou paměť [tohoto] národního hrdiny*“<sup>191</sup> (obr. 60). Poslední meziválečná československá známka s tímto slovenským politikem a astronomem, jenž se výraznou měrou zasloužil o vznik samostatného Československa, pak pochází z listopadu 1938.<sup>192</sup>

V souvislosti s osobnostmi na československých známkách jistě stojí za zmínku i zpráva z časopisu *Český filatelista* z roku 1924, která informovala o návrzích známek od

---

<sup>185</sup> Ustanovení č. 44/1938, VMPT č. 32/1938.

<sup>186</sup> Ustanovení č. 17/1934, VMPT č. 12/1934 (Smetana); Ustanovení č. 52/1934, VMPT č. 44/1934 (Dvořák).

<sup>187</sup> Ustanovení č. 22/1936, VMPT č. 23/1936.

<sup>188</sup> Ustanovení č. 55/1937, VMPT č. 43/1937.

<sup>189</sup> Ustanovení č. 30/1936, VMPT č. 32/1936.

<sup>190</sup> Ustanovení č. 25/1936, VMPT č. 26/1936.

<sup>191</sup> Ustanovení č. 20/1935, VMPT č. 23/1935.

<sup>192</sup> Ustanovení č. 63/1938, VMPT č. 63/1938.



Františka Kupky a jeho spolupracovníků. Návrhy zobrazovaly „řadu mužů, zasloužilých o náš národ v různých dobách našich slavných dějin, národní typy, naše památnosti a allegorie dosažení naší samostatnosti a to: president T. G. Masaryk, Ernest Denis, F. L. Rieger, Fr. Palacký, J. Kollár, K. Havlíček, Jiří z Poděbrad, J. Žižka z Trocnova, Jeroným Pražský, Jan Hus, J. A. Komenský, kníže Václav, Svatopluk, Sámó, dva typy v národním kroji, Juraj Jánošík, Karlštejn, pohled na Hradčany z Karlova mostu, allegorie dosažení samostatnosti a allegorie čsl. legií.“<sup>193</sup> Tyto návrhy ale byly podány pozdě, a proto se s nimi jejich autoři nemohli zúčastnit výběrového řízení. Je však otázkou, kolik a které z nich by byly nakonec realizovány a do jaké míry by se tedy složení osobností na prvorepublikových známkách odlišovalo od toho, jež na nich můžeme vidět nyní.

### 4.3 Shrnutí

Meziválečné známky s historickými událostmi a osobnostmi sloužily nejen k propagaci jednotlivých států v zahraničí, ale také k budování a posilování národní identity jejich obyvatel. Pro formování moderního polského národa a polské národní identity měla zásadní význam tři velká povstání z let 1794, 1830 až 1831 a 1863 až 1864. Ozbrojený boj Poláků za svobodu se navíc po první světové válce stal jedním z argumentů pro vznik druhé polské republiky,<sup>194</sup> a proto byl na meziválečných známkách věnován relativně velký prostor jak výše uvedeným povstáním a jejich účastníkům, tak i legiím. Kromě toho byla prostřednictvím příležitostných známek akcentována již v předchozí kapitole zmiňovaná kontinuita polské státnosti.

Jako jediné ze všech čtyř porovnávaných států zařadilo Polsko do své známkové tvorby také dvě události týkající se americké historie, tedy výročí vzniku *Ústavy Spojených států amerických* a výročí narození George Washingtona. Jubilea však byla využita k tomu, aby připomněla působení Tadeusze Kościuszka a Kazimierza Pułaského též za hranicemi polského státu, a tak i tyto na první pohled neobvyklé emise zapadají do konceptu známek posilujících polské národní uvědomění.

---

<sup>193</sup> *Návrhy na čsl. poštovní známky*, Český filatelista 1, 1924, s. 11.

<sup>194</sup> M. Řezník, *Za naši a vaši svobodu*, s. 359–362.

Na československých meziválečných známkách byl stejně jako na těch polských kladem velký důraz na boj národa za samostatnost, což odpovídalo oficiální státní ideologii.<sup>195</sup> V průběhu ani českých, ani slovenských dějin ale nedošlo k takovým povstáním jako v Polsku, a proto se i známky musely omezit pouze na vyzdvihování československých legií a jejich působení na frontách první světové války. Zvláštní postavení zaujímala v legionářské tradici bitva u Zborova, k níž došlo 2. července 1917. Úspěch, kterého v ní československá dobrovolnická jednotka dosáhla, umožnil vytvoření samostatné československé armády, jejíž existence a účast ve válce na straně Dohody sehrály důležitou roli při vzniku Československa.<sup>196</sup> 2. červenec se pak slavil v období první republiky jako den vzniku československé armády a hned po 28. říjnu byl nejdůležitějším svátkem.<sup>197</sup> Toto však ze známkové tvorby patrně není. V rámci emise k výročí zborovské bitvy vyšlo méně známek než k výročí vzniku československé branné moci a známky se svým vzhledem ani výrazně neliší od známek k výročí bitvy u Bachmače, Vouziers a Doss Alto (obr. 28–31).

Dále Československo prostřednictvím emisí připomínajících založení kostela v Nitře, úmrtí svatého Metoděje a úmrtí svatého Václava zdůrazňovalo, že jak české, tak slovenské dějiny se začaly psát již před více než tisíci lety, navíc v rámci Velkomoravské říše společně.<sup>198</sup> Co na československých známkách naopak chybí, jsou výročí či významné osobnosti spojené s husitstvím. Husitská tematika se na známkách objevila jednou, a to pouze ve formě dvou výplatních známek vydaných v roce 1920, na nichž je vyobrazen husita s kalichem v ruce.<sup>199</sup> Přitom měla husitská tradice v Československu silnou pozici. V roce 1925 proběhly velké oslavy Husova výročí, nad kterými převzal patronát sám prezident

---

<sup>195</sup> Jan GALANDAUER, *Československé legie a jejich komemorace*, in: Česká společnost za velkých válek 20. století: (pokus o komparaci), Jan Gebhart – Ivan Šedivý (eds.), Praha 2003, s. 301.

<sup>196</sup> Karel PICHLÍK, *Místo Zborova v boji za samostatný československý stát*, in: Zborov 1917–1997, Praha 1997, s. 13–20.

<sup>197</sup> J. Galandauer, *Československé legie a jejich komemorace*, s. 296.

<sup>198</sup> Na jednotnost Čechů a Slováků poukazuje i úvodní text ve Věstníku ministerstva pošt a telegrafů, jímž bylo oznámeno vydání cyrilometodějské emise. Stojí v něm, že Velkomoravská říše vznikla v devátém století „pod vedením knížecího rodu Mojžírovců, kteří dovedli sdružení celou řadu slovanských kmenů v jeden státní útvar a položit tak základ k velké státní jednotě československé.“ Ustanovení č. 30/1935, VMPT č. 30/1935.

<sup>199</sup> Zpráva č. 83, VMPT č. 25/1920.

Masaryk, a téhož roku byl také 6. červenec vyhlášen státním svátkem.<sup>200</sup> Kromě toho byla za první republiky připomínána i výročí Jana Žižky.<sup>201</sup>

Z československých známek je také patrný nerovnocenný vztah mezi Čechy a Slováky. Zatímco z oblasti české kultury a vědy se na známkách objevilo celkem osm osobností, Slováky reprezentoval pouze Milan Rastislav Štefánik.

Maďarská politika byla po celé meziválečné období ovlivňována úsilím o revizi trianonské mírové smlouvy.<sup>202</sup> Součástí tohoto revizionismu byla i snaha o „*demonstraci, potvrzení a posílení údajné kulturní nadřazenosti Maďarska v Karpatské kotlině*“,<sup>203</sup> což bylo v rámci známkové tvorby podpořeno hlavně emisí výplatních známek s portréty významných Maďarů a příležitostnými známkami k výročí založení univerzit.

Revizionistickým cílům sloužil též známkami výrazně propagovaný kult svatého Štěpána. Ten byl vnímán jako symbol obnovené celistvosti Uher a oslavy jeho svátku navíc spojovaly maďarský národ, jenž byl po rozpadu Rakouska-Uherska rozdělen do několika států.<sup>204</sup> Na známkách se projevil i kult dalších maďarských světců, naopak méně zřejmý je ze známkové tvorby kult uherských bojovníků za nezávislost a tradice boje proti Turkům a Tatarům, které rovněž pomáhaly formovat maďarskou historickou paměť.<sup>205</sup>

Od ostatních porovnávaných států se nejvíce odlišují známky Rakouska, jehož obyvatelé měli po vzniku republiky největší problém se svou národní identitou. Zpočátku se cítili jako Němci a chtěli se se sousedním Německem také spojit, vítězné mocnosti však toto sjednocení nedovolily. Proto se začala vláda zasazovat o budování nové rakouské identity,<sup>206</sup> což se ve známkové tvorbě projevilo především důrazem na vyspělost v oblasti rakouské kultury, vědy a techniky.

---

<sup>200</sup> Jiří RAK, *Bývali Čechové: české historické mýty a stereotypy*, Praha 1994, s. 63–64.

<sup>201</sup> J. Galandauer, *Československé legie a jejich komemorace*, s. 299.

<sup>202</sup> Na základě této smlouvy, podepsané 4. června 1920, ztratilo Maďarsko přes šedesát procent svého území a obyvatelstva. L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 329.

<sup>203</sup> *Tamtéž*, s. 329.

<sup>204</sup> M. Michela, *Percepce svatého Štefana na Slovensku v medzivojnovom období*, s. 238–240.

<sup>205</sup> *Tamtéž*, s. 227.

<sup>206</sup> V. Veber a kol., *Dějiny Rakouska*, s. 506.

## Polsko



Obr. 17 – Listopadové povstání (1930)



Obr. 18 – Jan III. Sobieski předává zprávu o osvobození Vídně (1933)



Obr. 19 – Vjezd Jana III. Sobieského do osvobozené Vídně (1938)



Obr. 20 – Založení hnězdenského arcibiskupství (1938)



Obr. 21 – Vyhlášení Ústavy 3. května (1938)



Obr. 22 – Romuald Traugutt při lednovém povstání (1938)



Obr. 23 – Sto padesát let Ústavy Spojených států amerických (1938)



## Československo



Obr. 24 – Sté výročí hymny *Kde domov můj?* (1934)



Obr. 25 – Přísaha a posvěcení praporu České družiny (1934)



Obr. 26 – Praporečník Jaroslav Heyduk s praporem České družiny (1934)



Obr. 27 – Dvacáté výročí bitvy u Arrasu (1935)



Obr. 28 – Dvacáté výročí bitvy u Zborova (1937)



Obr. 29 – Dvacáté výročí bitvy u Bachmače (1938)



Obr. 30 – Dvacáté výročí bitvy u Vouziers (1938)



Obr. 31 – Dvacáté výročí bitvy u Doss Alto (1938)

## Maďarsko



Obr. 32 – Péter Pázmány při podpisu zakládací listiny (1935)



Obr. 33 – Anděl nad osvobozeným Budínem (1936)



Obr. 34 – Studentská hasičská posádka ze 17. století (1938)

## Rakousko



Obr. 35 – Vévoda Karel V. Lotrinský (1933)



Obr. 36 – Sté výročí první plavby z Vídně do Lince (1937)



Obr. 37 – Sto let rakouské železnice (1937)



## Rakousko



Obr. 38 – **Rakouští architekti:** A. Pilgram, J. B. Fischer z Erlachu, J. Prandtauer, August Siccard a Eduard van der Nüll, Heinrich von Ferstel, Otto Wagner (1934)



Obr. 39 – **Rakouští vynálezci a technici:** J. Ressel, K. Ritter von Ghèga, J. Werndl, C. Auer von Welsbach, R. von Lieben, V. Kaplan (1936)

## Maďarsko



Obr. 40 – Sándor Petőfi  
přednášejí vlasteneckou  
*Píseň národa* (1923)



Obr. 41 – Svatý Imre se  
svatým Gerardem (1930)



Obr. 42 – Svatá Alžběta  
přikrývá kabátem chudé  
(1932)



Obr. 43 – Třicátý čtvrtý  
mezinárodní eucharistický  
kongres v Budapešti  
(1938)



Obr. 44 – Devítisté výročí  
úmrtí svatého Štěpána  
(1938)



## Polsko



Obr. 45 – Oltář od Veita Stosse v Krakově (1933)



Obr. 46 – Jan III. Sobieski (1930)



Obr. 47 – Dvousté výročí narození George Washingtona (1932)



Obr. 48 – Hedvika a Vladislav II. Jagello (1938)



Obr. 49 – Kazimír IV. Jagellonský (1938)



Obr. 50 – Vojevůdci Stanisław Żółkiewski a Jan Karol Chodkiewicz (1938)



Obr. 51 – Generálové Jan Henryk Dąbrowski, Tadeusz Kościuszko a Józef Poniatowski (1938)

## Československo



Obr. 52 – Zavraždění svatého Václava (1929)



Obr. 53 – Cyril a Metoděj (1935)



Obr. 54 – Miroslav Tyrš (1932)



Obr. 55 – Jindřich Fügner (1938)



Obr. 56 – Bedřich Smetana (1934)



Obr. 57 – Antonín Dvořák (1934)



Obr. 58 – Pomník Karla Hynka Máchy (1936)



Obr. 59 – Jan Evangelista Purkyně (1937)



Obr. 60 – Milan Rastislav Štefánik (1935)

## 5 Aktuální události

Poštovní známky připomínaly nejen události historické, ale reagovaly i na události aktuální. Jediným typem událostí, který můžeme nalézt na známkách všech čtyř porovnávaných států, jsou filatelistické výstavy. První emise propagující takovou akci vyšla v roce 1928 v Polsku. Jednalo se o aršík s portréty maršála Piłsudského a prezidenta Moścického.<sup>207</sup> O šest let později upozornila polská poštovní správa na výstavu v Katovicích, a to přetištěním dvou známek se státním znakem nápisem „Wyst. Filat./1934/Katowice“.<sup>208</sup> V roce 1938 pak vydala k varšavské výstavě aršík se čtyřmi známkami s vyobrazením poštovního kočáru taženého koňmi.<sup>209</sup>

Z filatelistických akcí pořádaných v Československu se na známky dostaly dvě – Celostátní výstava poštovních známek konaná roku 1937 v Bratislavě a Mezinárodní výstava poštovních známek „Praga 1938“. Ke každé z těchto příležitostí byl vytvořen aršík se dvěma známkami. V prvním případě na něm můžeme vidět Popradské pleso ve Vysokých Tatrách a mohyly Milana Rastislava Štefánika na Bradle<sup>210</sup> a v případě druhém pohled na Vyšehrad a obraz Hradčan.<sup>211</sup>

Na maďarských meziválečných známkách je zachycena filatelistická výstava pořádaná v roce 1934 v Budapešti. Tehdy vyšel aršík, na nějž byla použita známka s portrétem hudebního skladatele Ference Liszta<sup>212</sup> totožná se známkou z emise *Slavní Maďaři*.<sup>213</sup> Také na rakouských známkách lze najít pouze jednu filatelistickou výstavu, a to z roku 1933. K ní byla vydána jak jedna známka s obrazem poštovního kočáru, tak aršík sestávající ze čtyř těchto známek.<sup>214</sup>

Další aktuální události, které jsou na známkách zaznamenány, se filatelie netýkají. V Polsku vyšlo v roce 1921 na paměť zavedení březnové ústavy sedm známek, jejichž

---

<sup>207</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 67.

<sup>208</sup> *Tamtéž*, s. 69.

<sup>209</sup> *Tamtéž*, s. 72.

<sup>210</sup> Ustanovení č. 65/1937, VMPT č. 54/1937.

<sup>211</sup> Ustanovení č. 46/1938, VMPT č. 34/1938.

<sup>212</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 764.

<sup>213</sup> Viz kapitola 4.2.

<sup>214</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 122.

námětem se stala tři různá symbolická vyobrazení doplněná datem, kdy byla tato konstituce vyhlášena (17. března 1921). Na dvou známkách je navíc i datum 3. května 1791,<sup>215</sup> tedy den, kdy byla schválena tzv. *Ústava 3. května*<sup>216</sup> (obr. 61), čímž Polsko zdůraznilo již několikrát zmiňovanou kontinuitu trvání svého státu. Následovaly už v předchozí kapitole uvedené emise k příležitosti IV. mezinárodního kongresu vojenského zdravotnictví a lékařství ve Varšavě, převozu ostatků Juliusze Słowackého do Krakova a převozu ostatků Józefa Bema do Tarnova. V roce 1928 se pak konala všeobecná výstava v Poznani, k níž vznikla jedna známka zobrazující Svantovíta, slovanského boha se čtyřmi tvářemi<sup>217</sup> (obr. 62).

Dále můžeme na polských meziválečných známkách nalézt čtyři události spojené s letectvím. V roce 1933 byla vytvořena jedna známka zachycující současně letadlo, pilota Franciszka Żwirka a leteckého konstruktéra Stanisława Wiguru, a to na památku jejich vítězství v mezinárodní letecké soutěži Challenge v roce 1932.<sup>218</sup> Ve stejné soutěži zvítězila jiná polská posádka i v roce 1934, tehdy však nedošlo ke zhotovení nových známek. Známky se Żwirkem a Wigurou a jedna dříve vydaná známka s obrazem letadla byly pouze přetištěny nápisem „Challenge 1934“.<sup>219</sup> Přetiskem „Gordon Bennett 30. VIII. 1936“ byly opatřeny také dvě známky o dva roky později, kdy Varšava hostila mezinárodní soutěž v balónovém létání Pohár Gordona Bennetta. Jednalo se o známku s Mirským zámekem a o známku zobrazující budovu poznaňské Knihovny Raczyńskich z emise z roku 1935.<sup>220</sup> Ze září 1938 pak pochází aršík s nápisem „Pierwszy polski lot do stratosfery“ (První polský let do stratosféry) obsahující jednu známku, na níž je vyobrazen balón nad horou Giewont

---

<sup>215</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 64.

<sup>216</sup> *Ústava 3. května* byla první ústavou v Evropě. Czesław BRZOZA, *Aus der Geschichte des 3. Mai-Gedenktages in Poland*, in: *Der Kampf um das Gedächtnis: öffentliche Gedenktage in Mitteleuropa*, s. 217.

<sup>217</sup> Michel: *Osteuropa-Katalog*, s. 68.

<sup>218</sup> *Tamtéž*, s. 69.

<sup>219</sup> *Tamtéž*, s. 70.

<sup>220</sup> *Tamtéž*, s. 70–71.

v Tatrách.<sup>221</sup> Let se měl uskutečnit měsíc po vydání emise, avšak skončil neúspěchem, když se balon ani ne třicet metrů nad zemí vznítí.<sup>222</sup>

Další tři aršíky se čtyřmi známkami buď s portrétem prezidenta Moścického, maršála Piłsudského nebo maršála Rydz-Śmigłyho vyšly roku 1937 na paměť návštěvy Polska rumunským králem.<sup>223</sup> V říjnu 1938 anektovalo Polsko část československého území na Těšínsku, Poláky nazývané Zaolší,<sup>224</sup> na což poštovní správa zareagovala zhotovením emise s jednou známkou (obr. 63). Na ní můžeme vidět tři osoby vracející se do otevřené náruče ženy, jež je personifikací vlasti.<sup>225</sup> Naopak v roce 1939 se na polských známkách objevila událost apolitická, a to mistrovství světa v alpském lyžování v Zakopaném. Na všech čtyřech známkách emise je zachycen lyžař v národním kroji.<sup>226</sup>

Československo zpočátku k aktuálním událostem nevytvářelo známky nové, ale pouze opatřovalo přetiskem známky již existující. V roce 1925 se v Praze konal Mezinárodní olympijský kongres, a tak byl na tři známky s portrétem prezidenta Masaryka z roku 1923 umístěn nápis „CONGRES OLYMP. INTERNAT. PRAHA 1925“. Stejně známky byly použity i o rok později při příležitosti všesokolského sletu v Praze. Tehdy byly přetištěny textem „VIII. SLET VŠESOKOLSKÝ PRAHA 1926“.<sup>227</sup> K pouhému přetištění stávajících známek došlo rovněž v případě zasedání správní rady Mezinárodního úřadu práce v Praze. Přetisk „B. I. T. 1937“, tedy zkratku názvu Bureau international du Travail, můžeme nalézt na jedné známce s portrétem prezidenta Beneše, na známce s obrazem hradu Zvíkov a na známce s pohledem na Banskou Bystricu.<sup>228</sup>

Pro čtyři aktuální události z roku 1938 už vznikly známky nové. V lednu byla vydána emise k propagaci sokolských zimních her pořádaných v rámci X. všesokolského sletu ve Vysokých Tatrách. Oběma známkám s tatranskými vrcholy dominuje sokol dosedající na

---

<sup>221</sup> *Tamtéž*, s. 72.

<sup>222</sup> Tom CHESHIRE, *The Explorer Gene: How Three Generations of One Family Went Higher, Deeper and Further Than Anyone Before*, New York 2013, s. 68.

<sup>223</sup> Viz kapitola 3.1.

<sup>224</sup> Kosman, *Dějiny Polska*, s. 295.

<sup>225</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 72.

<sup>226</sup> *Tamtéž*, s. 73.

<sup>227</sup> Viz kapitola 3.1.

<sup>228</sup> Ustanovení č. 59/1937, VMPT č. 50/1937.



větev<sup>229</sup> (obr. 64). K samotnému všesokolskému sletu pak vyšly v červnu tři známky s podobiznou Jiřího Fügnera zmiňované již v předchozí kapitole.<sup>230</sup>

Další dvě známky byly zhotoveny k zahájení dvou výstav. Znamka k jubilejní výstavě konané v Plzni zobrazuje „v popředí mohutnost těžkého plzeňského průmyslu a v pozadí siluetu města Plzně“<sup>231</sup> a námětem známky k Výstavě východu Československé republiky v Košicích se stal košický dóm svaté Alžběty.<sup>232</sup>

Poslední dvě emise vznikly až v období druhé republiky. V lednu 1939 byla poštovní správou na Slovensku vydána jedna známka k příležitosti prvního zasedání slovenského sněmu. Jednalo se o přetištění známky s obrazem Bratislavy z roku 1936 nápisem „Otvorenie slovenského snemu 18. I. 1939“ (obr. 65). Znamka platila jen pro území Slovenska a pouze do konce ledna 1939.<sup>233</sup> Druhá emise byla vytvořena pro Podkarpatskou Rus, která stejně jako Slovensko získala v listopadu 1938 oficiálně autonomii a na březen 1939 chystala otevření vlastního sněmu.<sup>234</sup> Jediná známka emise (obr. 66) byla téměř totožná se známkou s vyobrazením kostela v Jasini z jubilejního vydání z roku 1928, avšak původní název státu při horním okraji známky byl změněn na ČESKO-SLOVENSKO, pod něj byl umístěn nápis „КАРПАТСЬКА УКРАЇНА“ (Karpatská Ukrajina) a ve spodní části známky se objevil text „1. СОЇМ 2. III. 1939“ (1. sněm 2. III. 1939).<sup>235</sup>

Na maďarské meziválečné známky se první aktuální událost dostala již v roce 1919. Tehdy bylo pět známek zachycujících sklizeň obilí přetištěno nápisem, který upozorňoval na vjezd Horthyho armády do Budapešti.<sup>236</sup> Přetiskem byly v roce 1931 opatřeny i dvě letecké známky z roku 1930, na nichž je zobrazen poštovní posel letící na bájném ptáku Turulovi. Stalo se tak na památku přiletu vzducholodi Graf Zeppelin do Maďarska.<sup>237</sup>

---

<sup>229</sup> Ustanovení č. 7/1938, VMPT č. 5/1938.

<sup>230</sup> Viz kapitola 4.2.

<sup>231</sup> Ustanovení č. 47/1938, VMPT č. 34/1938.

<sup>232</sup> Ustanovení č. 48/1938, VMPT č. 37/1938.

<sup>233</sup> J. Karásek – F. Žampach – J. Papoušek, *Monografie československých známek. Díl 3*, s. 312.

<sup>234</sup> Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře První republiky (1918–1938). Díl třetí. O přežití a o život (1936–1938)*. Praha 2003, s. 632.

<sup>235</sup> J. Karásek – F. Žampach – J. Papoušek, *Monografie československých známek. Díl 3*, s. 316–318.

<sup>236</sup> Viz kapitola 3.1.

<sup>237</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 763.

V roce 1933 se v Gödöllő konalo mezinárodní setkání skautů a při té příležitosti vyšlo pět známek s mýtickým bílým jelenem, za nímž je vyobrazeno trojvrší s korunou a s dvojramenným křížem<sup>238</sup> (obr. 67). O šest let později byly čtyři známky věnovány také prvnímu mezinárodnímu mírovému setkání skautek, které se uskutečnilo rovněž v Gödöllő. Na jednotlivých známkách můžeme vidět skautský pozdrav, bílou lilii před maďarským státním znakem, dívku v maďarském kroji s dívkou ve skautském kroji a holubici míru.<sup>239</sup>

Dále bylo v roce 1937 k propagaci mezinárodního veletrhu v Budapešti vydáno šest známek, jejichž námětem se stal jeho znak.<sup>240</sup> Následující rok vyšel k příležitosti konání třicátého čtvrtého mezinárodního eucharistického kongresu v Budapešti již v předchozí kapitole popsany aršík se světci. V prosinci téhož roku pak byly přetištěny nápisem „HAZATÉRÉS 1938“ (Návrat domů 1938) dvě známky z emise k devítistému výročí úmrtí svatého Štěpána, konkrétně Štěpán sedící na trůnu a svatoštěpánská koruna<sup>241</sup> (obr. 68). Jednalo se o reakci na výsledky první vídeňské arbitráže z 2. listopadu 1938, na jejichž základě muselo Československo odstoupit Maďarsku část slovenského a podkarpatského území.<sup>242</sup> Navíc bylo k této události v lednu 1939 zhotoveno pět nových příležitostných známek. Je na nich zachycen pomník v Budapešti, hrad v Mukačevu, vjezd Horthyho na bílém koni do Komárna, dům v Košicích a dívka z Horních Uher vítající maďarského vojáka<sup>243</sup> (obr. 69).

Nejméně aktuálních událostí se objevilo na známkové tvorbě Rakouska. V září 1920 byl na osmnáct známek s vyobrazením poštovní trubky, státního znaku, budovy parlamentu a alegorie republiky natištěn nápis „Kärnten Abstimmung“ (Hlasování v Korutanech),<sup>244</sup> čímž se tyto známky staly jedním z nástrojů propagandy před říjnovým lidovým hlasováním v Korutanech (obr. 70). V něm se rozhodovalo o tom, zda Korutany zůstanou součástí Rakouska či nikoliv.<sup>245</sup> K dalšímu přetisku došlo v roce 1931, když se ve Vídni konal

---

<sup>238</sup> *Tamtéž*, s. 764.

<sup>239</sup> *Tamtéž*, s. 768.

<sup>240</sup> *Tamtéž*, s. 765.

<sup>241</sup> *Tamtéž*, s. 767.

<sup>242</sup> L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 343.

<sup>243</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 767.

<sup>244</sup> *Tamtéž*, s. 116.

<sup>245</sup> Viz kapitola 3.3.

celosvětový kongres Rotary International. Znakem této humanitární organizace<sup>246</sup> a nápisem „CONVENTION WIEN 1931“ (Sjezd Vídeň 1931) bylo opatřeno šest známek z roku 1929 zachycujících krajiny a památky z rakouských spolkových zemí<sup>247</sup> (obr. 71) Zbývající dvě emise byly vydány v letech 1933 a 1936 k příležitosti pořádání mistrovství světa v alpském lyžování v Innsbrucku. Zatímco na poslední známce druhé emise můžeme vidět historické centrum Innsbrucku, na ostatních sedmi známkách jsou vyobrazeny různé lyžařské disciplíny.<sup>248</sup>

Na známkách, které reflektovaly aktuální dění, tedy ve všech čtyřech porovnávaných státech převažuje propagace výstav, kongresů a sportovních akcí. Události politického charakteru se na nich objevily pouze v prvních poválečných letech<sup>249</sup> a poté až ve druhé polovině let třicátých, kdy byly ty, jež přispěly k postupnému rozpadu meziválečného Československa, zachyceny jak na známkách československých, tak na známkách maďarských a polských.<sup>250</sup>

Z československých známek je patrná podpora, které se v meziválečném období dostávalo sokolskému hnutí, jehož členem a velkým příznivcem byl mimo jiné i prezident Masaryk. Sokolové tvořili během první světové války důležitou součást československých legií a zásadní roli sehráli také po vyhlášení Československa, když přebírali do svých rukou vojenské velení a zajistili tak v zemi pořádek. Všesokolský slet konaný v roce 1938, kdy již hrozilo Československu ze strany Německa reálné nebezpečí, se pak stal obrovskou národní protinacistickou manifestací<sup>251</sup> a k šíření ideálů demokracie měly přispět právě i známky s portrétem Jindřicha Fügnera. V úvodním textu ve věstníku ministerstva pošt a telegrafů,

---

<sup>246</sup> „Rotary je celosvětovou organizací vedoucích osobností z podnikatelských a odborných kruhů, které poskytují humanitární služby a pomoc svým spoluobčanům, prosazují ve všech oblastech vysoké etické zásady a napomáhají vytváření vzájemné důvěry a míru na celém světě.“ Oficiální stránky Rotary Clubu v České republice. [citováno dne 24. 6. 2015] Dostupné z: <http://www.rotary2240.org/district-2240/cs/o-rotary/>.

<sup>247</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 120.

<sup>248</sup> *Tamtéž*, s. 122, 125.

<sup>249</sup> Jednalo se o vjezd Horthyho armády do Budapešti na známkách Maďarska, zavedení březnové ústavy na známkách Polska a lidové hlasování v Korutanech na známkách Rakouska.

<sup>250</sup> Těmito událostmi bylo obsazení části československého území Maďarskem a Polskem a udělení autonomie Slovensku a Podkarpatské Rusi.

<sup>251</sup> Zora DVOŘÁKOVÁ, T. G. Masaryk, *Sokol a dnešek*, Praha 1991, s. 37–39.



kterým bylo vydání této emise oznámeno, stálo: „*V době, kdy na plochách cvičiště strahovského střídají se ve vystoupeních sletových desítky tisíců dětí, dorostu i dospělých mužů a žen, v době, kdy celý národ se hlásí vůlí i činem k rozhodné obraně vlasti a jejích ústavních práv, vysílá ministerstvo pošt na nových známkách ke všem občanům Československé republiky a do celého ostatního světa obraz jedinečného hlasatele demokraticky získané svobody, muže bohatýrské cti a důstojného představitele ideí bratrské rovnosti, práva a spravedlnosti.*“<sup>252</sup>

Maďarské známky byly zase využity k propagaci skautingu. Skautské hnutí a také hnutí *levente* byly v meziválečném období podporovány především z toho důvodu, že „*díky své organizační struktuře a důrazu na fyzický výcvik představovaly určitou náhražku vojenské výchovy a všeobecné branné povinnosti, které byly trianonskou smlouvou zakázány.*“<sup>253</sup> Znamky vytvořené k setkání skautů v Gödöllő v roce 1933 navíc sloužily podle časopisu *Český filatelista* k šíření maďarské revizionistické politiky, protože je na nich obraz „*známého symbolu Slovenska, tří vrcholů s dvojitým křížem*“.<sup>254</sup> U paty tohoto kříže je však vyobrazena zlatá koruna, čímž se jedná o část maďarského státního znaku a nikoliv o znak Slovenska, na němž zlatá koruna chybí.<sup>255</sup> Naopak ke čtyřem leteckým známkám z téhož roku, na nichž se maďarský revizionismus nezpochybnitelně projevil, se *Český filatelista* nijak nevyjádřil. Na dvou známkách můžeme nad Dunajem vidět letadlo s názvem „*Justice for Hungary*“ (Spravedlnost pro Maďarsko), (obr. 72) a na dalších dvou známkách toto letadlo přelétá nad mávajícím mužem, za nímž je zobrazen dvojramenný kříž (obr. 73). Poslední dvě jmenované známky jsou nazývány *Maďar ze Slovenska volá o pomoc* a dopisy, které jimi byly o frankovány, nebyly československou poštou přijímány.<sup>256</sup>

Všem výše uvedeným známkám se vymyká československá emise pojmenovaná *Malá dohoda*, a proto jsme ji ponechali až na samotný závěr této kapitoly. Malá dohoda byla politickým a vojenským spojenectvím Československa, Rumunska a Jugoslávie, jehož

---

<sup>252</sup> Ustanovení č. 44/1938, VMPT č. 32/1938.

<sup>253</sup> L. Kontler, *Dějiny Maďarska*, s. 330.

<sup>254</sup> *Různé zprávy*. Český filatelista 99, 1933, s. 99.

<sup>255</sup> Aleš BROŽEK, *Lexikon vlajek a znaků zemí světa*, Praha 2003, s. 121, 174.

<sup>256</sup> Michel: *Mitteleuropa-Katalog*, s. 764.

základ tvořily tři bilaterální dohody uzavřené v letech 1920 až 1921.<sup>257</sup> Malodohodové známky však vyšly až v roce 1937, a tak nebyly bezprostřední reakcí na vytvoření této aliance. Přesto jsme je zařadili mezi známky související s aktuálními událostmi, protože jak vyplývá z úvodního textu věstníku ministerstva pošt a telegrafů, který napsal ministr zahraničních věcí Kamil Krofta, bylo vydání emise podníceno tehdejší mezinárodní politickou situací. Známky měly být „*manifestací politického společenství národů jugoslávského, rumunského a československého*“,<sup>258</sup> měly tedy v době, kdy byl mír v Evropě v ohrožení, vyslat všem případným agresorům jasný signál o jednotě malodohodových států a jejich vzájemné podpoře (ačkoliv v roce 1937 signatáři dohody již dávno jednotní nebyli):<sup>259</sup> „*Jest zřejmo, že Malá dohoda je nepřekročitelnou překážkou těm, kdo by se pokoušeli ohrozit klidný rozvoj ve střední Evropě. Malá dohoda touto překážkou zůstane i nadále, neboť naše tři státy jsou rozhodnuty bránit svá práva všemi svými silami.*“<sup>260</sup>

Malodohodové známky se od ostatních emisí všech čtyř porovnávaných států liší také tím, že ve stejný den, kdy vyšly v Československu (tj. 1. července 1937), byly dvě podobně koncipované známky vydány také v Jugoslávii a v Rumunsku, což bylo v tehdejší době výjimečné a mělo ještě více zdůraznit spolupráci těchto tří zemí. Zatímco na dvou československých známkách je zachycen pohled na Hradčany od severovýchodu (obr. 74), na jugoslávských známkách je vyobrazen kostel svatého Jiří v Topole nedaleko Bělehradu<sup>261</sup> (obr. 75) a na rumunských známkách můžeme vidět katedrálu v Curtea de Argeș<sup>262</sup> (obr. 76). Co však mají všechny tyto známky společné, je nápis Petite Entente (Malá dohoda) uvedený pod názvem státu a také tři spojené kruhy propletené vavřínem, které jsou zobrazeny mezi číslicemi vyjadřující hodnotu známky a které symbolizují „*úzký vztah tří států Malé dohody*“.<sup>263</sup>

---

<sup>257</sup> Československo uzavřelo spojeneckou smlouvu s Jugoslávii 14. srpna 1920 a s Rumunskem 23. dubna 1921. K podpisu smlouvy mezi Jugoslávii a Rumunskem pak došlo 7. června 1921. Zdeněk SLÁDEK, *Malá dohoda 1919–1938: její hospodářské, politické a vojenské komponenty*. Praha 2000, s. 21–25.

<sup>258</sup> Ustanovení č. 40/1937, VMPT č. 34/1937.

<sup>259</sup> Z. Sládek, *Malá dohoda 1919–1938*, s. 195.

<sup>260</sup> Ustanovení č. 40/1937, VMPT č. 34/1937.

<sup>261</sup> Michel: *Europa-Katalog 2006/2007. Band 3: Südeuropa*. Unterschleißheim 2006, s. 516.

<sup>262</sup> Michel: *Europa-Katalog 2006/2007. Band 4: Südosteuropa*, Unterschleißheim 2006, s. 482.

<sup>263</sup> Ustanovení č. 40/1937, VMPT č. 34/1937.

## Polsko



Obr. 61 – Zavedení březnové ústavy (1921)



Obr. 62 – Výstava v Poznani (1928)



Obr. 63 – Anexe Zaolší (1938)

## Československo



Obr. 64 – X. zimní sokolské hry (1938)



Obr. 65 – Otevření slovenského sněmu (1939)



Obr. 66 – Otevření sněmu Zakarpatské Ukrajiny (1939)

## Maďarsko



Obr. 67 – Setkání skautů v Gödöllő (1933)



Obr. 68 – Anexe části československého území - přetisk (1938)



Obr. 69 – Anexe části československého území (1939)

## Rakousko



Obr. 70 – Hlasování  
v Korutanech (1920)



Obr. 71 – Sjezd Rotary  
International (1931)

## Maďarsko - revizionismus



Obr. 72 – Letadlo „Justice  
for Hungary“ (1933)



Obr. 73 – Maďar ze  
Slovenska volá o pomoc  
(1933)

## Československo – Malá dohoda



Obr. 74 – Malá dohoda,  
Československo (1937)



Obr. 75 – Malá dohoda,  
Jugoslávie (1937)



Obr. 76 – Malá dohoda,  
Rumunsko (1937)

## 6 Památky, krajiny a ostatní náměty

### 6.1 Památky a krajiny

Dalšími náměty, které můžeme na známkách nalézt a které také slouží k prezentaci jednotlivých zemí, jsou obrazy památek a krajín. Největší počet různých historických staveb a přírodních krás zachytilo na svých známkách Československo a Rakousko.

V Československu se vyobrazení významné pamětihodnosti objevilo hned na prvních známkách samostatného státu vydaných 18. prosince 1918. Jednalo se o pražské Hradčany (obr. 77) a autorem návrhu známek se stal Alfons Mucha.<sup>264</sup> Jak vyplývá z rozhovoru, který tento přední český umělec poskytl v roce 1928 časopisu *Český filatelista*, byl o vytvoření návrhů požádán již krátce po vyhlášení republiky a musel je zhotovit do druhého dne. Ostatní jím předložené motivy jako osvobozená vlast, Jan Hus či Sokol byly poštovní správou vyhodnoceny jako příliš kontroverzní, a tak byl z důvodu největší neutrality vybrán právě pohled na Pražský hrad a malostranský kostel svatého Mikuláše. Mucha v rozhovoru také vysvětlil, proč za Chrámem svatého Víta zobrazil vycházející slunce, přestože ve skutečnosti za ním zapadá: „*Vzal jsem tedy Hradčany do práce, ale aby aspoň nějak myšlenky svobody tam bylo vzpomenuto, dal jsem za chrámem vystupovati paprskům nové záře – která v konečné reprodukci vzala na sebe formu slunce. (...) Původně byla zář za chrámem staroslavných a královských Hradčan symbolem nového dne světla po noci (poroba) – tedy vzcházející svobody.*“<sup>265</sup> Známeček s Hradčany vyšlo do dubna 1920 celkem dvacet šest, a to v pěti různých úpravách.<sup>266</sup>

Další výplatní známky s československými památkami pocházejí z roku 1926. Tehdy byly vydány čtyři známky s obrazem Karlštejna,<sup>267</sup> jedna známka s vyobrazením Pernštejna, jedna známka s pohledem na Oravský hrad<sup>268</sup> a dvě známky s hradčanským panoramatem.<sup>269</sup>

---

<sup>264</sup> E. Hirsch, *Třicet let československé poštovní známky*, s. 7.

<sup>265</sup> *Rozhovor s mistrem Alfonsem Muchou*, *Český filatelista* 12, 1928, s. 185n.

<sup>266</sup> E. Hirsch, *Třicet let československé poštovní známky*, s. 7.

<sup>267</sup> Ustanovení č. 49, VMPT č. 24/1926.

<sup>268</sup> Ustanovení č. 51, VMPT č. 51/1926.

<sup>269</sup> Ustanovení č. 104, VMPT č. 52/1926.

O rok později se námětem jedné známky stal pražský Strahovský klášter<sup>270</sup> a tentýž rok se na dvou známkách objevilo Štrbské pleso ve Vysokých Tatrách.<sup>271</sup>

Jedna známka zachycující Vysoké Tatry (obr. 78) a osm známek prezentujících československou architekturu vyšlo v roce 1928 v rámci již zmiňované emise k desátému výročí republiky. Na známkách můžeme vidět zámek Hradec u Opavy, radnici v Levoči, pražskou telefonní centrálu, dřevěný kostelík v Jasini, zámek Hluboká, Velehrad, katedrálu svatého Petra a Pavla v Brně a Staroměstské náměstí v Praze.<sup>272</sup> Poslední dvě jmenované známky byly následující rok vydány znovu jako výplatní a tentýž rok byla vytvořena jedna známka s novým vyobrazením Tater<sup>273</sup> a jedna známka s obrazem sochy svatého Václava před Národním muzeem na Václavském náměstí.<sup>274</sup>

V roce 1931 se na známky dostal malostranský kostel svatého Mikuláše<sup>275</sup> a o rok později také hrad Křivoklát, hrad Orlík a město Český Krumlov.<sup>276</sup> Roku 1936 pak vyšlo devět známek, na nichž jsou zobrazeny hrady Palanok, Zvíkov a Strečno, města Banská Bystrica, Slavkov u Brna, Poděbrady, Olomouc a Bratislava a zámek Hrubá Skála.<sup>277</sup> Tato emise byla v roce 1937 doplněna ještě známkou s chrámem svaté Barbory v Kutné Hoře.<sup>278</sup>

Z rakouských památek byla na známkách jako první zachycena budova parlamentu. Devět známek s tímto motivem bylo postupně vydáno mezi lety 1919 až 1921.<sup>279</sup> Další známky, tentokrát představující vybrané pamětihodnosti ze všech devíti spolkových zemí, vznikly v roce 1923. Nachází se na nich Martinova věž v Bregenzu, park u zámku Mirabell v Salzburku, kostel v Eisenstadtu (obr. 80), Zemský dům v Klagenfurtu, Zlatá stříška

---

<sup>270</sup> Ustanovení č. 54, VMPT č. 26/1927.

<sup>271</sup> *Tamtéž*; Ustanovení č. 101, VMPT č. 50/1927.

<sup>272</sup> Ustanovení č. 80, VMPT č. 40/1928.

<sup>273</sup> Ustanovení č. 47/1929, VMPT č. 48/1929.

<sup>274</sup> Ustanovení č. 18/1929, VMPT č. 25/1929.

<sup>275</sup> Ustanovení č. 24/1931, VMPT č. 21/1931.

<sup>276</sup> Ustanovení č. 64/1931, VMPT č. 59/1931.

<sup>277</sup> Ustanovení č. 39/1936, VMPT č. 39/1936.

<sup>278</sup> Ustanovení č. 79/1937, VMPT č. 60/1937.

<sup>279</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 115.

v Innsbrucku, náměstí v Linci, zámecký vrch ve Štýrském Hradci, benediktinský klášter v Melku a socha sfingy u Belvederu ve Vídni.<sup>280</sup>

Také náměty známek z roku 1929 byly zvoleny tak, aby byly v rámci jedné emise zastoupeny všechny rakouské spolkové země. Burgenland je na nich reprezentován hradem Güssing, Korutany hradem Hochosterwitz a jezerem Wörthersee, Dolní Rakousko městem Dürnstein, Horní Rakousko jezerem Traunsee a Salcbursko pevností Hohensalzburg. Ze Štýrska pak byla vybrána obec Seewiesen, z Tyrolska zámek v Innsbrucku, z Vorarlberska město Hohenems a z Vídně Národní knihovna a svatoštěpánský dóm.<sup>281</sup> Tyto známky byly s výjimkou známky s hradem Hochosterwitz a známkami s vídeňskými památkami vydány v roce 1932 znovu, avšak v menším formátu.<sup>282</sup>

Kromě toho využilo Rakousko k propagaci zajímavých míst své země i emisi patnácti leteckých známek z roku 1935. Opět se na nich objevil hrad Güssing, město Dürnstein a svatoštěpánský dóm. Dále na nich můžeme nalézt městečko Maria Wörth u Wörthersee (obr. 81), města Hallstatt a Salzburg, ledovec Dachstein, jezera Wettersee a Attersee, horský průsmyk Arlberg, kostel minoritů ve Vídni, řeku Dunaj s klášteřem v Melku, viadukt železnice ve Vysokých Taurách, lanovku jedoucí na Zugspitze a horskou silnici vedoucí na Grossglockner.<sup>283</sup>

V Polsku vyšlo prvních pět známek s pamětihodnostmi v roce 1925. Je na nich zachycena brána ve Vilniusu, pomník Jana III. Sobieského ve Lvově, královský hrad se sloupem krále Zikmunda III. ve Varšavě, radnice v Poznani a královský hrad na Wawelu v Krakově.<sup>284</sup>

Dalších devět známek bylo vytvořeno v letech 1935 až 1936. Jsou na nich zobrazeny skály u zámku Pieskowa Skała, jezero Morskie Oko (obr. 83) ve Vysokých Tatrách, zřícenina hradu Czorsztyn, zámek Belveder ve Varšavě, Mirský zámek, tržnice Sukiennice v Krakově (obr. 84), zámek Podhorce, Knihovna Raczyńskich v Poznani a katedrála ve

---

<sup>280</sup> *Tamtéž*, s. 118.

<sup>281</sup> *Tamtéž*, s. 120.

<sup>282</sup> *Tamtéž*, s. 121.

<sup>283</sup> *Tamtéž*, s. 125.

<sup>284</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 66.

Vilnius.<sup>285</sup> V roce 1937 byly vydány ještě čtyři známky s klášterem Jasná Hora v Čenstochové, přístavem v Gdyni, univerzitou ve Lvově a sídlem Slezského parlamentu v Katovicích.<sup>286</sup>

Maďarsko se na svých známkách zpočátku omezilo pouze na tři památky nacházející se v Budapešti, a to na budovu parlamentu, která je na celkem čtyřiceti osmi známkách z let 1919 až 1924 (dvacet jedna z nich je opatřeno přetiskem),<sup>287</sup> na Rybářskou baštu, jež se objevila na sedmi známkách z let 1926 až 1927,<sup>288</sup> a na královský palác, který je vyobrazen na jedenácti známkách vydaných v letech 1926 až 1927<sup>289</sup> (obr. 86). Další pamětihodnosti se na maďarské známky dostaly až v rámci emise *Církev v Maďarsku* v roce 1939. Jednalo se o Matyášův chrám a evangelický kostel v Budapešti, Velký kalvínský kostel v Debrecínu, baziliku svatého Štěpána v Ostrihomi a katedrálu svaté Alžběty v Košicích<sup>290</sup> (obr. 87).

## 6.2 Ostatní náměty

Na závěr se zaměříme na známky, jimiž jsme se v předchozích kapitolách ještě nezabývali. Ve většině případů nesou náměty, které neplnily propagandistickou funkci, žádným způsobem se nevztahovaly k historii ani nezachycovaly tehdejší aktuální události, a proto nejsou pro tuto práci příliš relevantní. Pro získání komplexní představy o meziválečné známkové tvorbě všech čtyř porovnávaných států je však nezbytné se o nich alespoň ve stručnosti zmínit.

Nejvíce známek s „neutrálními“ náměty vyšlo v období mezi dvěma světovými válkami v Rakousku. Z let 1919 až 1925 pochází šest známek s poštovní trubkou, dvacet známek s obrazem obilného klasu, osmnáct známek s vyobrazením kladiva a kleští, jedenáct známek s ženskou tváří, osm známek s číslicí jedna, čtyři známky s telegrafním vedením nad snopy obilí, sedm známek s orlem skalním, čtyři letecké známky se sokolem, jedenáct

---

<sup>285</sup> *Tamtéž*, s. 70.

<sup>286</sup> *Tamtéž*, s. 71.

<sup>287</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 757–759.

<sup>288</sup> *Tamtéž*, s. 761.

<sup>289</sup> *Tamtéž*, s. 761–762.

<sup>290</sup> *Tamtéž*, s. 768.



leteckých známek s pilotem z profilu a devět leteckých známek s letadlem a letícím jeřábem.<sup>291</sup>

V roce 1926 byla vytvořena emise šesti známek s výjevy ze středověkého hrdinského eposu *Píseň o Nibelunzích*<sup>292</sup> a v roce 1934 bylo vydáno dvacet známek, na nichž můžeme vidět postavy v lidových krojích z různých oblastí Rakouska<sup>293</sup> (obr. 82).

Z dobročinných známek prodávaných s příplatkem jsme dosud nejmenovali emisi pěti známek z roku 1924, jejíž výtěžek měl přispět na pomoc pacientům s tuberkulózou,<sup>294</sup> a dvě čtyřznámkové emise s názvem *Zimní pomoc* z let 1936 a 1937. Na většině těchto známek jsou zobrazeni lidé právě při péči o chudé a nemocné.<sup>295</sup>

Kromě toho můžeme mezi rakouskou známkovou tvorbou nalézt tři známky s matkou a dítětem, které vznikly v letech 1935 až 1937 k příležitosti dne matek, a také dvě známky s vyobrazením růží ve váze, jež jsou posledními známkami meziválečného Rakouska.<sup>296</sup>

Méně rozmanité jsou v tomto ohledu náměty známek ostatních tří porovnávaných zemí. V Maďarsku vyšlo mezi lety 1919 až 1924 celkem sedmdesát jedna známek zachycujících žence při sklizni obilí (obr. 88), šest leteckých známek s Ikarem letícím nad Budapeští a dvě dobročinné emise, každá po třech známkách. První z nich byla vydána ve prospěch maďarských válečných zajatců, kteří se ještě nevrátili z války domů. Na jednotlivých známkách můžeme vidět postavu kráčející ve sněhu, vojáky v zajateckém táboře a ženu vítající vracujícího se muže. Výtěžek z druhé emise byl stejně jako v Rakousku určen pro lidi nakažené tuberkulózou.<sup>297</sup>

S příplatkem se prodávalo také šest známek z roku 1925, na nichž jsou zobrazeny různé letní a zimní sporty. Mimo to vydalo Maďarsko v meziválečném období dvanáct

---

<sup>291</sup> *Tamtéž*, s. 114–119.

<sup>292</sup> *Tamtéž*, s. 120.

<sup>293</sup> *Tamtéž*, s. 123.

<sup>294</sup> *Tamtéž*, s. 119.

<sup>295</sup> *Tamtéž*, s. 126–127.

<sup>296</sup> *Tamtéž*, s. 124–127.

<sup>297</sup> *Tamtéž*, s. 757–760.

leteckých známek s obrazem mytického ptáka Turula a deset leteckých známek s vyobrazením letadel.<sup>298</sup>

V Československu vyšlo mezi lety 1920 až 1925 celkem osm známek, na nichž můžeme nalézt holubici s dopisem v zobáku,<sup>299</sup> a devět známek s názvem *Alegorie hospodářství a vědy* zobrazující chlapce, který drží v levé ruce obilné klasy a v pravé ruce knihu<sup>300</sup> (obr. 79). Dále bylo roku 1930 vytvořeno osm leteckých známek s letadly<sup>301</sup> a v letech 1936 a 1937 byly vydány dvě dobročinné emise ve prospěch institucí starajících se o děti. Předlohou pro tři známky první emise se stal Mánesův obraz Leden z pražského orloje a na známkách z druhé emise jsou vyobrazeni rodiče s dítětem.<sup>302</sup>

V Polsku vzniklo v letech 1921 až 1922 pět výplatních známek s obrazem muže sejíícího obilí.<sup>303</sup> V roce 1925 pak vyšlo devět leteckých známek s letadlem nad Varšavou a dvě známky s vyobrazením trojstěžníku. O dva roky později vyšly dvě dobročinné známky na podporu školství, na nichž je zobrazen chlapec se světlem<sup>304</sup> (obr. 85) a roku 1935 se na známky v rámci emise s polskými památkami dostala také loď pojmenovaná po maršálu Piłsudském.<sup>305</sup>

---

<sup>298</sup> *Tamtéž*, s. 761–762, 765.

<sup>299</sup> Zpráva č. 83, VMPT č. 25/1920; Ustanovení č. 45, VMPT č. 38/1920; Ustanovení č. 45, VMPT č. 24/1925.

<sup>300</sup> Zpráva č. 83, VMPT č. 25/1920; Ustanovení č. 45, VMPT č. 38/1920; Ustanovení č. 1, VMPT č. 1/1923.

<sup>301</sup> *Michel: Mitteleuropa-Katalog*, s. 562.

<sup>302</sup> Ustanovení č. 18/1936, VMPT č. 17/1936; Ustanovení č. 27/1937, VMPT č. 24/1937.

<sup>303</sup> *Michel: Osteuropa-Katalog*, s. 63n.

<sup>304</sup> *Tamtéž*, s. 66–67.

<sup>305</sup> *Tamtéž*, s. 70.

## Československo



Obr. 77 – Hradčany (1918)



Obr. 78 – Vysoké Tatry  
(1928)



Obr. 79 – Alegorie  
hospodářství a vědy (1920)

## Rakousko



Obr. 80 – Kostel  
v Eisenstadtu (1923)



Obr. 81 – Maria Wörth u  
Wörthersee (1935)



Obr. 82 – Lidový kroj  
(1934)

## Polsko



Obr. 83 – Morskie oko  
v Tatrách (1935)



Obr. 84 – Tržnice  
Sukiennice v Krakově  
(1936)



Obr. 85 – Chlapec se  
světlem (1927)

## Maďarsko



Obr. 86 – Královský palác  
v Budapešti (1927)



Obr. 87 – Katedrála svaté  
Alžběty v Košicích (1939)



Obr. 88 – Ženci při sklizni  
obilí (1920)

## 7 Závěr

Přestože Československo, Maďarsko, Polsko a Rakousko tvořily před první světovou válkou jeden státní útvar, na jejich známkové tvorbě se to neprojevalo. Jediná historická událost, která se objevila na známkách více než jednoho státu, konkrétně na známkách Rakouska a Polska, byla porážka Turků u Vídně v roce 1683 (tehdy však ještě část polského území k habsburské monarchii nenáležela). Ze známek je tedy patrné, že po rozpadu Rakouska-Uherska akcentovaly jednotlivé nástupnické státy takové události a osobnosti, které byly důležité pro jejich vlastní dějiny a které tak pomáhaly budovat národní identitu jejich obyvatel.

Z provedené analýzy a komparace dále vyplývá, že rakouské známky byly ze známek všech čtyř porovnávaných zemí nejvíce apolitické. Ve velké míře byly vydávány známky s vyobrazením rakouských osobností, které společně s emisí s výjevy z *Písně o Nibelunzích* a s emisemi ke stému výročí první paroplavby z Vídně do Lince a ke stému výročí zprovoznění prvního úseku Ferdinandovy dráhy prezentovaly Rakousko především jako kulturně, technicky a vědecky vyspělý stát. Rakousko ukazovalo prostřednictvím známek i krásy své země a rozmanitost svých národních krojů. Vydalo také největší počet emisí se zcela neutrálními náměty, jakými byly například poštovní trubka, obraz ženské tváře či váza s květinami.

O apolitičnosti naopak nelze hovořit v případě známek Maďarska. Snahy o revizi trianonské smlouvy, které výrazně ovlivňovaly maďarskou politiku po celé meziválečné období, byly nepřímo podporovány známkami s náměty symbolizujícími jednotu uherského národa – svatým Štěpánem a svatoštěpánskou korunou. Naprosto otevřeně pak revizionistickou politiku šířily známky s letadlem „Justice for Hungary“ a známky vydané v reakci na výsledky první vídeňské arbitráže. Nespokojenost Maďarů s podobou hranic jejich země a s poválečným uspořádáním Evropy navíc dokazuje absence jakýchkoliv emisí k výročí státu.

Dále je z maďarské známkové tvorby patrná podpora skautského hnutí a také důraz, který byl v meziválečném období kladen na svěťce i obecně na církev. Naproti tomu počet pouhých osmi známek s podobiznou Miklóse Horthyho vůbec nekorespondoval s jeho tehdejšími kulturními hodnotami.

V meziválečné známkové tvorbě Československa a Polska můžeme nalézt řadu společných rysů, což je dáno zejména tím, že si oba tyto státy musely právo na svou existenci vydobýt a obhájit. Zdůrazňovaly proto jak kontinuitu své státnosti, tak boj svého národa za svobodu a samostatnost. Mezi československými i polskými známkami tak můžeme nalézt nejednu emisi připomínající účast legií na bojištích první světové války po boku Dohody. Polsko navíc ještě akcentovalo tři velká národní povstání z konce osmnáctého a z devatenáctého století a na rozdíl od Maďarska oslavovalo stejně jako Československo výročí svého vzniku.

Pro známkovou tvorbu Československa a Polska je společné i časté připomínání dvou mužů, kteří stáli u zrodu těchto dvou států – Tomáše Garrigua Masaryka a Jozefa Piłsudského. Rozdílná je však míra jejich propagace, neboť Masaryk se na známkách objevil třikrát častěji než Piłsudski. I v porovnání s ostatními osobnostmi všech čtyř zkoumaných států byla prvnímu československému prezidentovi na meziválečných známkách věnována bezkonkurenčně největší pozornost.

Vedle toho podporovala československá známková tvorba také sokolskou tradici, propagovala historická města, hrady a zámky a emisí *Osvobozená republika* přispívala k vytváření představy Rakouska-Uherska jako vězení, z něhož se Čechoslováci po třech stech letech konečně osvobodili.

Poštovní známky jsou tedy zajímavým historickým pramenem k poznání toho, na které aspekty své minulosti i přítomnosti kladly jednotlivé země v určitých obdobích důraz. Musí se k nim však stejně jako k jiným pramenům přistupovat kriticky. Ne vždy totiž stoprocentně odrážely realitu, což je patrné například v případě množství známek s Horthym a Dollfussem, které neodpovídalo kultu těchto dvou státníků.

Tato práce představuje pouze jednu z cest, jak můžeme ke známkám přistupovat. Vzhledem k tomu, že literatury pohlížející na známky z jiného než z filatelistického úhlu je velmi omezené množství, otevírá se nám spousta možností jejich dalšího zkoumání. Jistě by bylo velmi zajímavé podrobně rozpracovat například problematiku vzniku konkrétních známek, podívat se na průběh soutěží, výběrových řízení a schvalovacích procesů k jednotlivým námětům či se více zaměřit na to, jak byly nové známky přijímány a hodnoceny veřejností.

## 8 Seznam použitých informačních zdrojů

### 8.1 Prameny

časopis *Český filatelista*, 1919, 1920, 1923, 1924, 1928, 1933. Národní knihovna ČR.

*Věstník ministerstva pošt a telegrafů*, 1919–1938. Poštovní muzeum v Praze.

*Národní listy* č. 117, 1918. Národní knihovna ČR.

### 8.2 Katalogy známek

*Michel: Europa-Katalog 2006. Band 1: Mitteleuropa (ohne Deutschland).*

Unterschleißheim: Schwaneberger Verlag, 2006. 1152 s. ISBN 3-87858-691-4.

*Michel: Europa-Katalog 2006/2007. Band 3: Südeuropa.* Unterschleißheim:

Schwaneberger Verlag, 2006. 1184 s. ISBN 3-87858-692-2.

*Michel: Europa-Katalog 2006/2007. Band 4: Südosteuropa.* Unterschleißheim:

Schwaneberger Verlag, 2006. 1120 s. ISBN 3-87858-698-1.

*Michel: Europa-Katalog 2006/2007. Band 7: Osteuropa.* Unterschleißheim:

Schwaneberger Verlag, 2006. 1040 s. ISBN 3-87858-694-9.

### 8.3 Literatura

BAHR, Wolfgang. *Rakouské pohřebiště padlých v Neufünfhausu: Od padlých revoluce 1848 ke kultu spolkových kancléřů*, in: Paměť míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace, Milan Hlavačka – Antonie Marès – Magdaléna Pokorná (eds.), Praha: Historický ústav, 2011. s. 314–322. ISBN 978-80-7286-186-6.

BISKUPSKI, B. B. M. *Independence Day: Myth, Symbol, and the Creation of Modern Poland*. Oxford: University Press, 2012. 220 s. ISBN 978-0-19-965881-7.

BROŽEK, Aleš. *Lexikon vlajek a znaků zemí světa*. Praha: Kartografie, 2003. 223 s. ISBN 80-7011-776-1.

BRZOZA, Czesław. *Aus der Geschichte des 3. Mai-Gedenktages in Poland*, in: Der Kampf um das Gedächtnis: öffentliche Gedenktage in Mitteleuropa, Emil Brix – Hannes Stekl (eds.), Wien: Böhlau, 1997. s. 217–231. Grenzenloses Österreich. ISBN 3-205-98628-8.

ČTVRTNÍK, Pavel – GALUŠKA, Jan – TOŠNEROVÁ, Patricia. *Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Liberec: Knihy 555, 2008. 191 s. ISBN 978-80-86660-23-3.

DOLEŽAL, Jaromír. *Ohlasy Masarykových osmdesátin*. V Praze: Svaz národního osvobození, 1931. Knihovna národního osvobození, sv. 77. 56 s.

DVOŘÁKOVÁ, Zora. *T. G. Masaryk, Sokol a dnešek*. Praha: Československá obec sokolská, 1991. 90 s. ISBN 80-900132-3-6.

FRIMMOVÁ, Eva. *Uhorská koruna: navrátený symbol štátnosti*, in: Paměť míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace, Milan Hlavačka – Antonie Marès – Magdaléna Pokorná (eds.), Praha: Historický ústav, 2011. s. 188–205. ISBN 978-80-7286-186-6.

GALANDAUER, Jan. *Československé legie a jejich komemorace*, in: Česká společnost za velkých válek 20. století (pokus o komparaci), Jan Gebhart – Ivan Šedivý (eds.), Praha: Karolinum, 2003. s. 293–312. ISBN 80-246-0742-5.

HEIN, Heidi. *Der Piłsudski-Kult und seine Bedeutung für den polnischen Staat 1926–1939*. Marburg: Verlag Herder-Institut, 2002. 512 s. Materialien und Studien zur Ostmitteleuropa-Forschung: 9. ISBN 3-87969-289-0.

HIRSCH, Ervín. *Třicet let československé poštovní známky: 1918–1948: Umělci čs. známek*. Praha: Orbis, 1949. 122 s.

HONS, Josef a kol. *Čtení o Severní dráze Ferdinandově*. Praha: Nadas, 1990. 263 s. ISBN 80-7030-094-9.

CHESHIRE, Tom. *The Explorer Gene: How Three Generations of One Family Went Higher, Deeper and Further Than Anyone Before*. New York: Marble Arch Press, 2013. 320 s. ISBN 978-1-4767-3027-1.

IRMANOVÁ, Eva. *Horthy a jeho doba – proměny hodnocení*, Český časopis historický 1, roč. 109, Praha: Academia, 2011. s. 15–43.



KARÁSEK, Jan (ed.). *Monografie československých známek. Díl 2, Legionářské 1919 – hospodářství a věda 1923*. Praha: Nadas, 1971. 443 s.

KARÁSEK, Jan – ŽAMPACH, František – PAPOUŠEK, Jaroslav. *Monografie československých známek. Díl 3, Výplatní známky 1923–1939*. Praha: Nadas, 1979. 430 s.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918–1938). Díl třetí, O přežití a o život (1936–1938)*. Praha: Libri, 2003. 803 s. ISBN 80-7277-119-1.

KONTLER, László. *Dějiny Maďarska*. Praha: NLN, 2001. 602 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-405-X.

KÖPPEL, Hans-Jürgen. *Politik auf Briefmarken: 130 Jahre Propaganda auf Postwertzeichen*. Düsseldorf: Droste Verl., 1971. 176 s.

KOSMAN, Marcell. *Dějiny Polska*. Praha: Karolinum, 2011. 451 s. ISBN 978-80-246-1842-5.

KOTALÍK, Matěj. *Panovnický kult a kontinuita monarchismu s období první Československé republiky*, in: 19. století v nás: modely, instituce a reprezentace, které přetrvaly, Milan Řepa (ed.), Praha: Historický ústav, 2008. 589 s. ISBN 978-80-7286-139-2.

KOVACS, István. *Piłsudski... Katyń... Solidarita...: klíčové pojmy polských dějin 20. století*. Brno: Barrister & Principal, 2010. 308 s. ISBN 978-80-87029-85-5.

KUBÁT, Michal. *Vývoj a proměny státního zřízení Polska ve 20. století: institucionálně politická studie*. Praha: Dokořán, 2006. 237 s. ISBN 80-7363-079-6.

MICHELA, Miroslav. *Percepcia svätého Štefana na Slovensku v medzivojnovom období*, in: Paměť míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace, Milan Hlavačka – Antonie Marès – Magdaléna Pokorná (eds.), Praha: Historický ústav, 2011. s. 218–243. ISBN 978-80-7286-186-6.

*Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Díl 3. B–Bianchi*. V Praze: J. Otto, 1890. 946 s.

PICHLÍK, Karel. *Místo Zborova v boji za samostatný československý stát*, in: Zborov 1917–1997, Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 1997. s. 13–20. ISBN 80-86049-09-4.

POLÁK, Stanislav. *Tomáš Garrigue Masaryk*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990. 48 s. Kdo je...: Sv. 1. ISBN 80-7057-022-9.

RAK, Jiří. *Bývali Čechové: české historické mýty a stereotypy*. Praha: H&H, 1994. 148 s. ISBN 80-85787-73-3.

ŘEZNÍK, Miloš. *Za naši a vaši svobodu: století polských postání (1794-1864)*. Praha: Argo, 2006. 391 s. Dějiny Evropy; sv. 10. ISBN 80-7203-668-8.

SLÁDEK, Zdeněk. *Malá dohoda 1919–1938: její hospodářské, politické a vojenské komponenty*. Praha: Karolinum, 2000. 297 s. ISBN 80-7184-820-4.

SPANN, Gustav. *Der österreichische Nationalfeiertag*, in: Der Kampf um das Gedächtnis: öffentliche Gedenktage in Mitteleuropa, Emil Brix – Hannes Stekl (eds.), Wien: Böhlau, 1997. s. 145–171. Grenzenloses Österreich. ISBN 3-205-98628-8.

ŠVARC, František. *Svět filatelie*. Praha: Nadas, 1982. 345 s.

VEBER, Václav a kol. *Dějiny Rakouska*. Praha: NLN, 2002. 727 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-491-2.

## 8.4 Internetové zdroje

FRÖHLICH, Susanne. *Engelbert Dollfuß (1892–1934)* [online], Österreichisches Staatsarchiv [citováno dne 10. 1. 2015]. Dostupné z: [http://www.oesta.gv.at/site/cob\\_\\_\\_56068/currentpage\\_\\_\\_0/6644/default.aspx](http://www.oesta.gv.at/site/cob___56068/currentpage___0/6644/default.aspx).

ŠEDIVÝ, Ivan. *T. G. Masaryk: zrozen k mýtu* [online], Dějiny a současnost 2007 [citováno dne: 14. 2. 2015]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2007/1/t-g-masaryk-zrozen-k-mytu-/>.

Oficiální stránky Rotary Clubu v České republice. [citováno dne 24. 6. 2015] Dostupné z: <http://www.rotary2240.org/district-2240/cs/o-rotary/>.

Oficiální stránky univerzity Loránda Eötvöse [citováno dne 3. 5. 2015] Dostupné z: [http://www.elte.hu/en/elte\\_brief\\_history](http://www.elte.hu/en/elte_brief_history).

Oficiální stránky univerzity v Debrecínu [citováno dne 7. 5. 2015] Dostupné z:  
<http://www.unideb.hu/portal/en/node/12620>.

## 9 Seznam vyobrazených známek

- 1) **Miklós Horthy (1930)**  
Dostupné z: <http://philatelia.hu/image/tid/990> [17. 7. 2015]
- 2) **Ignaz Seipel (1932)**  
Dostupné z: <http://briefmarken-stari.at/index.php?page=product&info=351>  
[17. 7. 2015]
- 3) **Engelbert Dollfuss (1936)**  
Dostupné z: <http://www.catawiki.de/catalog/briefmarken/lander-gebiete/osterreich-aut/265385-dr-engelbert-dollfuss> [17. 7. 2015]
- 4) **Odchod kádrové kompanie (1939)**  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 5) **Jozef Pilsudski – 60. narozeniny (1927)**  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 6) **Jozef Pilsudski – dvacáté výročí republiky (1938)**  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 7) **Tomáš G. Masaryk v „čapce masaryčce“ (1935)**  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 8) **Tomáš G. Masaryk – 80. narozeniny (1930)**  
Dostupné z: <http://filatelie.fsr.cz/displayimage.php?album=9&pos=3> [17. 7. 2015]
- 9) **Tomáš G. Masaryk s dítětem v náručí (1938)**  
Dostupné z: <http://www.japhila.cz/filatelie/cerny/uvod.htm> [17. 7. 2015]
- 10) **Dopis orazítkovaný červeným razítkem (1930)**  
Soukromá sbírka Ing. Jana Dvořáka
- 11) **Dopis orazítkovaný zlatým příležitostným razítkem (1935)**  
Soukromá sbírka Ing. Jana Dvořáka
- 12) **Lev trhající okovy (1919)**  
Dostupné z: [http://filatelie-klim.com/cz/detail-salove-aukce/39-podzimni-aukce-postovnich-znamek\\_27-874](http://filatelie-klim.com/cz/detail-salove-aukce/39-podzimni-aukce-postovnich-znamek_27-874) [17. 7. 2015]
- 13) **Dvacáté výročí první čs. známky (1938)**  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/r1938/349.htm>  
[17. 7. 2015]

- 14) **Osvobozená republika** (1920)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/r1920/160.htm>  
[17. 7. 2015]
- 15) **Kříž nezávislosti** (1933)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 16) **Muž sázející rostlinu – alegorie** (1919)  
Dostupné z: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/Stamp\\_Austria\\_1919-267.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/Stamp_Austria_1919-267.jpg) [17. 7. 2015]
- 17) **Listopadové povstání** (1930)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 18) **Jan III. Sobieski předává zprávu o osvobození Vídně** (1933)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 19) **Vjezd Jana III. Sobieského do osvobozené Vídně** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 20) **Založení hnězdenského arcibiskupství** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 21) **Vyhlášení Ústavy 3. května** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 22) **Romuald Traugutt při lednovém povstání** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 23) **Sto padesát let Ústavy Spojených států amerických** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [17. 7. 2015]
- 24) **Sté výročí hymny *Kde domov můj?*** (1934)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 25) **Přísaha a posvěcení praporu České družiny** (1934)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 26) **Praporečník Jaroslav Heyduk s praporem České družiny** (1934)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 27) **Dvacáté výročí bitvy u Arrasu** (1935)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]

- 28) **Dvacáté výročí bitvy u Zborova (1937)**  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 29) **Dvacáté výročí bitvy u Bachmače (1938)**  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 30) **Dvacáté výročí bitvy u Vouziers (1938)**  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 31) **Dvacáté výročí bitvy u Doss Alto (1938)**  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[17. 7. 2015]
- 32) **Péter Pázmány při podpisu zakládací listiny (1935)**  
Dostupné z: [https://www.manresa-sj.org/stamps/1\\_Pazmany.htm](https://www.manresa-sj.org/stamps/1_Pazmany.htm) [17. 7. 2015]
- 33) **Anděl nad osvobozeným Budínem (1936)**  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/wiki/Hungary\\_1936\\_Recapture\\_of\\_Buda\\_-\\_250th\\_Anniversary](http://www.stampsoftheworld.co.uk/wiki/Hungary_1936_Recapture_of_Buda_-_250th_Anniversary) [17. 7. 2015]
- 34) **Studentská hasičská posádka ze 17. století (1938)**  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/wiki/Hungary\\_1938\\_Debrecen\\_College\\_-\\_400th\\_Anniversary](http://www.stampsoftheworld.co.uk/wiki/Hungary_1938_Debrecen_College_-_400th_Anniversary) [17. 7. 2015]
- 35) **Vévoda Karel V. Lotrinský (1933)**  
Dostupné z: <http://www.stampworld.com/en/stamps/Austria/Postage%20stamps/?year=1933> [17. 7. 2015]
- 36) **Sté výročí první plavby z Vídně do Lince (1937)**  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/wiki/Austria\\_1937\\_Danube\\_Steam\\_Navigation](http://www.stampsoftheworld.co.uk/wiki/Austria_1937_Danube_Steam_Navigation) [17. 7. 2015]
- 37) **Sto let rakouské železnice (1937)**  
Dostupné z: [http://colnect.com/en/stamps/stamp/17149-1-A-n2\\_tender\\_locomotive\\_Austria\\_1837-Railways-Austria](http://colnect.com/en/stamps/stamp/17149-1-A-n2_tender_locomotive_Austria_1837-Railways-Austria) [17. 7. 2015]
- 38) **Rakouští architekti (1934)**  
Dostupné z: [http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps\\_1933.html](http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps_1933.html)  
[18. 7. 2015]
- 39) **Rakouští vynálezci a technici (1936)**  
Dostupné z: [http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps\\_1935.html](http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps_1935.html)  
[18. 7. 2015]

- 40) **Sándor Petöfi přednášejí vlasteneckou *Píseň národa*** (1923)  
Dostupné z: [http://www.stamps-of-the-world.co.uk/wiki/Hungary\\_1923\\_Petofi\\_-\\_Birth\\_Centenary](http://www.stamps-of-the-world.co.uk/wiki/Hungary_1923_Petofi_-_Birth_Centenary) [18. 7. 2015]
- 41) **Svatý Imre se svatým Gerardem** (1930)  
Dostupné z: [http://www.stamps-of-the-world.co.uk/wiki/Hungary\\_1930\\_St\\_Emeric\\_-\\_900th\\_Death\\_Anniversary](http://www.stamps-of-the-world.co.uk/wiki/Hungary_1930_St_Emeric_-_900th_Death_Anniversary) [18. 7. 2015]
- 42) **Svatá Alžběta přikrývá kabátem chudé** (1932)  
Dostupné z: [http://www.stamps-of-the-world.co.uk/w/images/9/91/Hungary\\_1932\\_St\\_Elizabeth\\_-\\_700th\\_Death\\_Anniversary\\_c.jpg](http://www.stamps-of-the-world.co.uk/w/images/9/91/Hungary_1932_St_Elizabeth_-_700th_Death_Anniversary_c.jpg) [18. 7. 2015]
- 43) **Třicátý čtvrtý mezinárodní eucharistický kongres v Budapešti** (1938)  
Dostupné z: [http://www.stamps-of-the-world.co.uk/w/images/b/b9/Hungary\\_1938\\_34th\\_International\\_Eucharistic\\_Congress\\_ms.jpg](http://www.stamps-of-the-world.co.uk/w/images/b/b9/Hungary_1938_34th_International_Eucharistic_Congress_ms.jpg) [18. 7. 2015]
- 44) **Devítisté výročí úmrtí svatého Štěpána** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampworld.com/en/stamps/Hungary/Postage%20stamps/?year=1938> [18. 7. 2015]
- 45) **Oltář od Veita Stosse v Krakově** (1933)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 46) **Jan III. Sobieski** (1930)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 47) **Dvousté výročí narození George Washingtona** (1932)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 48) **Hedvika a Vladislav II. Jagello** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 49) **Kazimír IV. Jagellonský** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 50) **Vojevůdci Stanisław Żółkiewski a Jan Karol Chodkiewicz** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 51) **Generálové Jan Henryk Dąbrowski, Tadeusz Kościuszko a Józef Poniatowski** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [18. 7. 2015]
- 52) **Zavraždění svatého Václava** (1929)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm> [18. 7. 2015]

- 53) **Cyril a Metoděj** (1935)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 54) **Miroslav Tyrš** (1932)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 55) **Jindřich Fügner** (1938)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 56) **Bedřich Smetana** (1934)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 57) **Antonín Dvořák** (1934)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 58) **Pomník Karla Hynka Máchy** (1936)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 59) **Jan Evangelista Purkyně** (1937)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 60) **Milan Rastislav Štefánik** (1935)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[18. 7. 2015]
- 61) **Zavedení březnové ústavy** (1921)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 62) **Výstava v Poznani** (1928)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 63) **Anexe Zaolší** (1938)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 64) **X. zimní sokolské hry** (1938)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]



- 65) **Otevření slovenského sněmu** (1939)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]
- 66) **Otevření sněmu Zakarpatské Ukrajiny** (1939)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]
- 67) **Setkání skautů v Gödöllő** (1933)  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/3/37/Hungary\\_1933\\_International\\_Scout\\_Jamboree\\_-\\_Godollo\\_a.jpg](http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/3/37/Hungary_1933_International_Scout_Jamboree_-_Godollo_a.jpg) [16. 7. 2015]
- 68) **Anexe části československého území – přetisk** (1938)  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/3/30/Hungary\\_1938\\_Czech\\_Territory\\_Acquisition\\_b.jpg](http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/3/30/Hungary_1938_Czech_Territory_Acquisition_b.jpg) [16. 7. 2015]
- 69) **Anexe části československého území** (1939)  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/f/f6/Hungary\\_1939\\_Hungary\\_for\\_Hungarians\\_Patriotic\\_Fund\\_e.jpg](http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/f/f6/Hungary_1939_Hungary_for_Hungarians_Patriotic_Fund_e.jpg) [16. 7. 2015]
- 70) **Hlasování v Korutanech** (1920)  
Dostupné z: <http://www.germanpostalhistory.com/php/viewitem.php?itemid=42943&germany%20cover=search&> [16. 7. 2015]
- 71) **Sjezd Rotary International** (1931)  
Dostupné z: [http://www.rcss.in/images/ri\\_austria/RI\\_Austria\\_1931\\_004.jpg](http://www.rcss.in/images/ri_austria/RI_Austria_1931_004.jpg)  
[16. 7. 2015]
- 72) **Letadlo „Justice for Hungary“** (1933)  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/3/3f/Hungary\\_1933\\_Airmails\\_b.jpg](http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/3/3f/Hungary_1933_Airmails_b.jpg) [16. 7. 2015]
- 73) **Maďar ze Slovenska volá o pomoc** (1933)  
Dostupné z: [http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/0/00/Hungary\\_1933\\_Airmails\\_d.jpg](http://www.stampsoftheworld.co.uk/w/images/0/00/Hungary_1933_Airmails_d.jpg) [16. 7. 2015]
- 74) **Malá dohoda, Československo** (1937)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]
- 75) **Malá dohoda, Jugoslávie** (1937)  
Dostupné z: [http://www.pevinx.cz/\\_images/fullsize/img4f1ed1ab833de.jpg](http://www.pevinx.cz/_images/fullsize/img4f1ed1ab833de.jpg)  
[16. 7. 2015]

- 76) **Malá dohoda, Rumunsko** (1937)  
Dostupné z: [http://www.sellosmundo.com/Europa/Rumania/sello\\_158553.htm](http://www.sellosmundo.com/Europa/Rumania/sello_158553.htm)  
[16. 7. 2015]
- 77) **Hradčany** (1918)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]
- 78) **Vysoké Tatry** (1928)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]
- 79) **Alegorie hospodářství a vědy** (1920)  
Dostupné z: <http://www.tomfijala.cz/csrI1918-1939/znamky/uv/main2.htm>  
[16. 7. 2015]
- 80) **Kostel v Eisenstadtu** (1923)  
Dostupné z: [http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps\\_1923.html](http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps_1923.html)  
[16. 7. 2015]
- 81) **Maria Wörth u Wörthersee** (1935)  
Dostupné z: [http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps\\_1935.html](http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps_1935.html)  
[16. 7. 2015]
- 82) **Lidový kroj** (1934)  
Dostupné z: [http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps\\_1933.html](http://www.stamp-collecting-world.com/austriastamps_1933.html)  
[16. 7. 2015]
- 83) **Morskie oko v Tatrách** (1935)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 84) **Tržnice Sukiennice v Krakově** (1936)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 85) **Morskie oko v Tatrách** (1935)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 86) **Chlapec se světlem** (1927)  
Dostupné z: <http://www.stampspoland.nl/index.html> [16. 7. 2015]
- 87) **Královský palác v Budapešti** (1927)  
Dostupné z: <http://www.stampworld.com/en/stamps/Hungary/Postage%20stamps/?year=1927> [16. 7. 2015]

88) **Katedrála svaté Alžběty v Košicích** (1939)

Dostupné z: <http://www.delcampe.net/page/item/id,258072459,var,Hungary-6-stamps-1939-Sc-546-550-Mi-607-611-used,language,E.html> [16. 7. 2015]

89) **Ženci při sklizni obilí** (1920)

Dostupné z: <http://bigblue1840-1940.blogspot.cz/2012/11/ClassicalStampsHungary19161940.html> [16. 7. 2015]